

Mjesto i uloga Europskog socijalnog fonda u održivom razvoju Republike Hrvatske

Vrbančić, Petar

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:391659>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Diplomski studij Analiza i poslovno planiranje

Mjesto i uloga Europskog socijalnog fonda u održivom razvoju
Republike Hrvatske

Diplomski rad

Petar Vrbančić

Zagreb, rujan 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet
Diplomski studij Analiza i poslovno planiranje

Mjesto i uloga Europskog socijalnog fonda u održivom razvoju
Republike Hrvatske

The role of the European Social Fund in the sustainable
development of Croatia

Diplomski rad

Petar Vrbančić, 0067510175

Mentor: Dr. sc. Andrija Sabol

Zagreb, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad / seminarski rad / prijava teme diplomskog rada isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada / prijave teme nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada / prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada / prijave teme nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Zagreb, 2.9.2020.

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

Zagreb, 2.9.2020.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. CJELOVITO PLANIRANJE I ODRŽIVI RAZVOJ.....	3
2.1. Koncept održivog razvoja.....	3
2.2. Dimenzije i ciljevi održivog razvoja	6
2.2.1. Ekološka održivost.....	10
2.2.2. Ekonomska održivost	14
2.2.3. Socijalna održivost	15
2.3. Cjelovito planiranje kao tehnologija poslovnog upravljanja.....	16
3. EUROPSKI SOCIJALNI FOND U OKVIRU STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA EUROPSKE UNIJE	18
3.1. Strateški okvir za korištenje ESI fondova	18
3.2. Europski strukturni i investicijski fondovi	24
3.2.1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	25
3.2.2. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).....	26
3.2.3. Europski fond za regionalni razvoj (ERDF).....	27
3.2.4. Kohezijski fond	28
3.2.5. Europski socijalni fond (ESF)	28
4. ANALIZA UČINAKA PROJEKTA FINANCIRANOG IZ EUROPSKOG SOCIJALNOG FONDA U OKVIRU ODRŽIVOSTI.....	35
4.1. Strategija prijave projekta.....	36
4.2. Provedba i izvještavanje.....	49
4.2.1. Vidljivost.....	49
4.2.2. Izmjene Ugovora	52
4.2.3. Izvještavanje i plaćanje	53
4.3. Analiza učinaka projekta u kontekstu ciljeva održivog razvoja.....	58
5. ZAKLJUČAK	60
Literatura	61
Popis slika.....	63
Popis tablica	63
Životopis.....	64

SAŽETAK

Održivi razvoj društva se, osim posvećenosti zaštiti okoliša, sve češće zaziva kroz ekonomsku ravnopravnost i socijalnu održivost te pravedno i učinkovito zadovoljavanje ljudskih potreba. Strategije usmjerene održivim socijalnim sustavima teže poboljšanom obrazovanju skupina u nepovoljnom položaju, brizi o socijalnoj pravdi, te solidarnosti. Upravo se ekološka, ekonomska i socijalna dimenzija navode kao temelj cjelovitog upravljanja koje podrazumijeva prihvaćanje razvojne multidimenzionalnosti, multiciljanosti i multikriterijalnosti u neizvjesnom, turbulentnom i visoko kompleksnom okruženju.

Europska unija održivi razvoj nastoji osigurati nizom javnih politika poput strategija, uredbi, zakona i podzakonskih te drugih akata koji sadržavaju ciljeve i smjernice za razvoj Europske unije ili određene države članice, način postizanja tih ciljeva, ali i prioritete koji će se financirati pomoću različitih financijskih instrumenata. Ključni dokumenti za strateški okvir EU-a za programsko razdoblje 2014. – 2020., uz pojedine sektorske javne politike, su Kohezijska politika i Strategija Europa 2020.

Strateški ciljevi financiraju se instrumentima koje u najvećoj mjeri čine Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI), odnosno: Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond (CF), Europski socijalni fond (ESF), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

Zagrebačka županija, kao tijelo javne vlasti u Republici Hrvatskoj, provedbom projekta sufinanciranog iz Europskog socijalnog fonda doprinosi ostvarenju socijalne dimenzije održivog razvoja osiguravajući jednake uvjete i mogućnosti školovanja svim učenicima osnovnih i srednjih škola kroz zapošljavanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika za učenike s teškoćama koji bez njihove podrške ne bi mogli pratiti nastavni plan i program. Provedbom projekta osiguravaju se i radna mjesta na kojima se, bez diskriminacije, često zapošljavaju teško zapošljive te dugotrajno nezaposlene osobe. Nadalje, inkluzijom učenika s teškoćama ostatak razreda se upoznaje s njihovim različitostima što dovodi do većeg stupnja senzibiliziranosti i prihvaćanja različitosti u školama, odnosno, dugoročno gledajući, u društvu općenito.

Ključne riječi: Održivi razvoj, cjelovito planiranje, Europska unija, Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI), Europski socijalni fond (ESF), projekt

ABSTRACT

The Sustainable development, in addition to its commitment to environmental protection, is increasingly invoked through economic equality and social sustainability and the fair and efficient satisfaction of human needs. Strategies aimed at sustainable society strive for improved education of disadvantaged groups, concern for social justice, and solidarity. It is precisely the ecological, economic and social dimensions that are cited as the foundation of holistic governance, which implies the acceptance of developmental multidimensionality, multipurpose and multicriteria in an uncertain, turbulent and highly complex environment.

The European Union seeks to ensure sustainable development through a series of public policies such as strategies, regulations, laws and bylaws and other acts that contain goals and guidelines for the development of the European Union or a particular Member State, ways of achieving these goals, and areas which are to be financed from the EU budget. The key documents for the EU strategic framework for the programming period 2014-2020 are Cohesion Policy and the Europe 2020 Strategy.

The main instruments used to finance achieving strategic goals are European Structural and Investment Funds (ESI), which consist of: European Regional Development Fund (ERDF), European Social Fund (ESF), Cohesion Fund (CF), European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), and European Maritime and Fisheries Fund (EMFF).

Zagreb County („Zagrebačka županija“), as a body of local government in the Republic of Croatia, contributes to the social dimension of sustainable development by ensuring equal conditions and opportunities for all students in primary and secondary school through employment of teaching assistants for students with disabilities via a project that is financed from European Social Fund. Project implementation ensures all students are able to follow the school curriculum and, by implementing inclusive education, leads to a greater degree of sensibility and acceptance of diversity in schools and in society in general

Key words: Sustainable Development, Sustainable Planning, European Union, European Structural and Investment Funds (ESI), European Social Fund (ESF), Project

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog diplomskog rada obuhvaća analizu održivosti na primjeru projekta financiranog iz Europskog socijalnog fonda. Upoznat će se koncept održivog razvoja kroz tri osnovne dimenzije – ekološku, socijalnu i ekonomsku; uz pobliže usredotočenje na socijalnu dimenziju. Ukratko će se opisati povijest i struktura fondova Europske unije uz detaljniji pregled operativnog programa Europskog socijalnog fonda. Na primjeru projekta Zagrebačke županije financiranog iz Europskog socijalnog fonda opisan će se na koji način jedinice lokalne i regionalne samouprave mogu koristiti sredstva europskih fondova da bi djelovali na poboljšanje kvalitete života stanovništva i podupirali socijalnu jednakost. Razmatrat će se faza prikupljanja podataka i prijave projekta te faza provedbe i izvještavanja prema posredničkim tijelima. Također će se preispitivati održivost učinaka proizašlih iz korištenja bespovratnih sredstava iz europskih fondova. U skladu s tim, cilj rada je donijeti zaključak o važnosti Europskog socijalnog fonda u ostvarivanju ciljeva i kriterija održivog razvoja, a to potkrijepiti konkretnom analizom slučaja.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

U izradi rada koristit će se relevantna literatura, znanstveni i stručni članci i knjige te internetski izvori te podaci objavljeni u izvještajima, strategijama i ostalim službenim dokumentima Europske unije, Republike Hrvatske i Zagrebačke županije. Metode koje će se koristiti uključuju metode deskripcije, dedukcije, indukcije, generalizacije, analize i sinteze.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u pet poglavlja. U uvodnom dijelu obrazloženi su predmet i cilj rada te izvori i metode prikupljanja podataka korištenih u radu.

Drugo poglavlje, Cjelovito planiranje i održivi razvoj, prikazuje i definira koncept održivog razvoja kroz njegovu ekološku, ekonomsku i socijalnu dimenziju održivosti te obrazlaže cjelovito planiranje kao okosnicu održivog razvoja.

U trećem poglavlju razmatra se uloga Europskih strukturnih i investicijskih fondova kao instrumenata financiranja politika Europske unije – opisuje se pet ESI fondova s naglaskom na Europski socijalni fond i Operativni program učinkoviti ljudski potencijali.

Četvrto poglavlje prikazuje proces prijave i provedbe te učinke projekta Zagrebačke županije koji je odabran za financiranje u okviru Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava UP.03.2.1.03 "Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III" koji se financira sredstvima Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" 2014-2020.

Na kraju rada nalazi se Zaključak koji služi kao osvrt na rad.

2. CJELOVITO PLANIRANJE I ODRŽIVI RAZVOJ

U novijoj ljudskoj povijesti, od druge polovice 20. stoljeća, sve se češće i intenzivnije raspravlja o održivom razvoju kao imperativu za opstanak društva. Kako navodi Blewitt (2017.), svjedoci smo sve ekstremnijih vremenskih prilika, svjetska populacija raste – prvenstveno u velikim gradovima, pa tako raste i razina ugljikovog dioksida u atmosferi. Prijetnja tzv. „naftnog vrhunca“ dovodi do povećanja interesa za nuklearnom energijom, a rasprave stručnjaka o klimatskim promjenama više u fokusu nemaju pitanje je li promjena klime stvarna ili ne (odgovor na to je poprilično usuglašen), već je tema na koji način možemo djelovati na ublažavanje njenih posljedica, prilagoditi se promjenama i stvoriti otpornost na njih.

U svakom slučaju, dugogodišnje tretiranje zemljinih resursa kao neiscrpnih, Zemlje „istodobno i kao tvornica i kao zabavni park, i kao smetlište i kao smočnica, i kao tržnica i kao ratna zona“ ne može se još dugo nastaviti. Iako su različita gledišta i odgovori na pitanja o tome što je točno održivi razvoj, na koji se način može razvijati i koji ciljevi se smatraju održivima, nesporno je da se upravo na održivom razvoju mora temeljiti daljnji razvoj društva.

2.1. Koncept održivog razvoja

U širem smislu, osnovna ideja održivog razvoja je poprilično jednostavna i govori o tome da bi budućnost trebala biti bolja i zdravija od prošlosti, odnosno sadašnjosti. Međutim, važno je shvatiti da se o pojmu održivog razvoja govori u okvirima izuzetno složenog i kompleksnog svijeta u kojem živimo. Blewitt (2017.) navodi da takav složeni i izazovni problem, poput održivog razvoja, traži i složena rješenja, odnosno stanje svijesti koje pozdravlja promjenu, različitost, kreativnost, rizik, nesigurnost, čuđenje i želju te sposobnost za učenjem.

Korijeni koncepta održivog razvoja potječu još iz antičkog doba, a brojne ozbiljnije kritike na ljudsko iskorištavanje oskudnih zemljinih resursa javljaju se još prije industrijalizacije kad se drvo koristilo kao osnovni materijal za većinu gospodarskih aktivnosti (gorivo, gradnja i brodogradnja, taljenje metala itd.). Još tada, sredinom 18. stoljeća, u Europi je prepoznato da je, unatoč tome što je drvo obnovljivi resurs, količina posječenih stabala kontinuirano premašivala količinu stabala koja su sađena i održavana do zrelosti za sječu. Jedan od prvih koji je istaknuo problematiku bio je Johan Wolfgang von Goethe u Weimarskoj republici

(Grober, 2012.) koji je smatrao da osnova za iskorištavanje šuma treba biti njihov istinski kapacitet. Uz njega negativne učinke sječe stabala prepoznali su, između ostalih, i njemački inženjer G. Agricola te Hans Carl von Carlowitz koji je u djelu *Sylvicultura Oeconomica* iz 1713. godine prvi puta koristio pojam *održivost*, i to u kontekstu uporabe šumskih resursa (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.). U 18. stoljeću upozoravalo se i na rast stanovništva i posljedice koje donosi na potrošnju resursa te je Malthus (1798.) tvrdio da treba ograničiti rast broja stanovnika zbog mogućnosti proizvodnje hrane. Nakon industrijske revolucije, pozornost se pomakla na ugljen kao najvažniji izvor energije i s vremenom se razvijaju suvremene grane industrije (poljoprivredna, medicinska, kemijska, farmaceutska itd.)

U literaturi se 1972. godina navodi kao prijelomna, zbog objavljivanja „Nacrta za preživljavanje“ u časopisu *The Ecologist* – tekst glavnim nedostatkom rasta temeljenog na industrijskom načinu života smatra njegovu neodrživost: „Njegov prestanak u okviru životnog vijeka nekoga tko je rođen danas neizbježan je – izuzev ako ga još neko vrijeme nastavi održavati čvrsto etablirana manjina po cijenu velikih nedaća ostatka čovječanstva.“

Iste godine u izvješću Rimskog kluba „Granice rasta“ suprotstavlja se optimizam da će ljudske inovacije u budućnosti dovesti do nadilaženja ekoloških i demografskih problema s dobro potkrijepljenim upozorenjem da će u slučaju nastavka suvremenih trendova gospodarske i ekološke posljedice biti kobne. Zaključak teksta Rimskog kluba, koji je potvrđen i u reviziji s ažuriranim podacima, kritikama i dokazima (Meadows, Randers, & Meadows, 2005.), je nužnost ograničavanja rasta uz prepoznatu činjenicu da je za takvu promjenu potreban značajan trud, domišljatost i disciplina ljudskog roda.

I danas najčešće upotrebljavana definicija održivog razvoja proizlazi iz tzv. Brundtland izvještaja, odnosno rada „Naša zajednička budućnost“ koji prikazuje rezultate rada velikog istraživanja Svjetske komisije za zdravlje i okoliš (WCED) koje je čvrsto afirmiralo ideju održivog razvoja kao najznačajniju ideju i praksu našeg doba. Tamo se održivi razvoj definira kao razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjih generacija bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite. (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH, 2020.)

Iako pojedini elementi citirane definicije nisu jednoznačno definirani (nije jasno o kojim se potrebama radi, pojam „potreba“ je teško kvantificirati te danas nemamo puno saznanja o ukusima, preferencijama i potrebama budućih generacija), ona je prihvatljiva s filozofskog gledišta i opisuje održivi razvoj kao moralnu obavezu (Kordej-De Villa, Stubbs, & Sump, 2009.).

Održivi razvoj prvenstveno je globalni koncept, pa je izazov društva provođenje tog koncepta operacionalizirati na lokalnu razinu. Kako bi se to postiglo potrebno je staviti naglasak na dugoročni vremenski horizont i smanjiti utjecaj kratkoročnih političkih interesa/ciljeva. Zato je važno stvoriti određene preduvjete – strateške dokumente, sporazume, raspodjele odgovornosti, djelovanje i financiranja između aktera (globalnih, nacionalnih i lokalnih). U nastavku će se nabrojati neki od najvažnijih sporazuma koji su definirali politiku održivog razvoja u svijetu od kraja 20. stoljeća.

U Rio de Janeiru je 1992. godine održana Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, također poznat i kao Zemaljska konferencija, gdje je održiv razvoj utvrđen kao jedno od najhitrijih pitanja međunarodne politike. Na sastanku je kreiran niz sporazuma: Deklaracija o okolišu i razvoju, Okvirna konvencija o promjeni klime, Konvencija o biološkoj raznolikosti, Izjava o načelima šumarstva te program razvoja nazvan Agenda 21, koji sadrži i akcijski plan za održivi razvoj koji povezuje ekološke s društvenim i gospodarskim pitanjima te nudi i lokalnu primjenu (LA21 – Local Agenda 21). Iako su navedeni prihvaćeni sporazumi bili neobvezujući za usuglašene strane, oni su važni jer su u budućnosti bili temelj za izradu pojedinačnih nacionalnih strategija (Blewitt, 2017.).

Pet godina nakon konferencije u Riju, 1997. godine, nastao je međunarodni, pravno obvezujući sporazum o klimatskim promjenama poznat kao Kyotski protokol. Njime su se zemlje potpisnice usuglasile da će do 2012. godine postići smanjenje emisija stakleničkih plinova u odnosu na 1990. godinu za 5,2%. Glavni problem Kyotskog protokola je bio taj što ga inicijalno nisu ratificirale zemlje koje su među najvećim zagađivačima poput Kine i SAD-a te Rusije i Kanade koje su sporazum ratificirale naknadno, 2002. godine (i počele s primjenom 2005. godine).

Godine 2002. održana je Konferencija u Johaneshburgu na kojoj je analiziran desetogodišnji napredak od Zemaljske konferencije. Na konferenciji je ponovno naglašena opasnost da razlike u bogatstvu i degradacija ostaju problem koji bi mogao dovesti do gubitka povjerenja društva u demokraciju. Iako na samoj konferenciji nije definirano na koji način će se nužno djelovanje na održivosti financirati, iste godine na Međunarodnoj razvojnoj financijskoj konferenciji održanoj u Meksiku postignut je konsenzus o financiranju održivog razvoja, promicanju zdravlja i obrazovanja, iskorjenjivanju siromaštva i održavanju gospodarskog rasta.

Tri godine prije isteka Kyotskog sporazuma, u prosincu 2009. godine, u Kopenhagenu je održana konferencija o klimi na kojoj se trebalo odlučiti o sporazumu koji bi naslijedio onaj

iz 1997. godine. Međutim, nastavno na niz kompliciranih pregovora, nije postignut nikakav obvezujući sporazum između zemalja sudionica. Usuglašen je stav da se globalno zagrijavanje ne bi smjelo povećati za više od dva Celzijeva stupnja, ali nisu definirane mjere na koji način će se dogovoreno ostvariti. Pregovori su nastavljeni u idućim godinama te je 2012. godine u katarskoj Dohi došlo do sporazuma kojim je obvezujuće razdoblje Kyotskog protokola produženo do 2020. godine, a globalni cilj smanjenja emisija ugljikovog dioksida postavljen je na 15%.

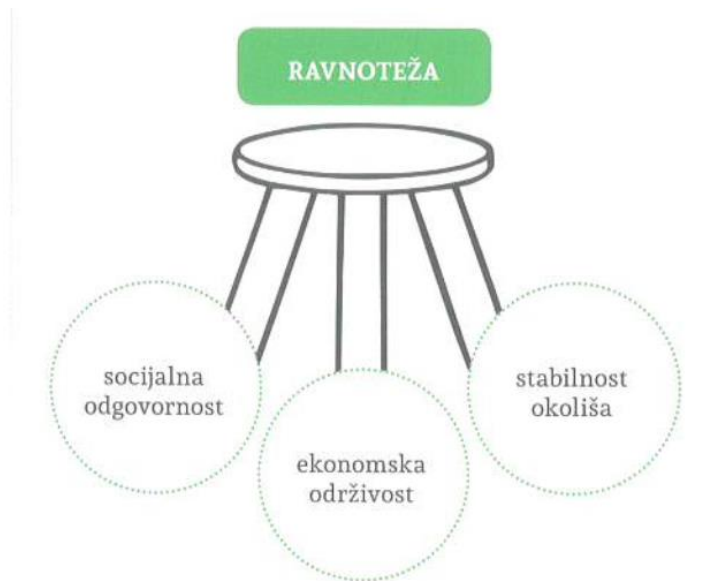
Iste, 2012., godine, dva desetljeća nakon Zemaljske konferencije u Rijiju sazvana je, prigodnog naziva, konferencija Rio+20. Unatoč velikim očekivanjima, mnogi stručnjaci bili su nezadovoljni ishodom konferencije jer je još jednom, u zaključnom dokumentu „Budućnost koju želimo“, samo ponovno potvrđena, uviđana i naglašena „potreba za ostvarenjem napretka u provođenju ranije preuzetih obveza“, bez ijednog razrađenog obrasca za procjenu održivog razvoja (Blewitt, 2017.).

Na taj problem pokušalo se djelovati osnivanjem trinaesteročlane radne skupine Ujedinjenih naroda čiji je zadatak bio izrada prijedloga ciljeva održivog razvoja (*Sustainable Development Goals – SDG*). Niz SDG-ova koji su sažeti i jednostavni za komuniciranje, akcijski orijentirani te globalni ali univerzalno primjenjivi na sve države kasnije su integrirani u razvojni program UN-a za razdoblje nakon 2015. godine (Geoghegan, 2013.). U okviru 17 ciljeva, koliko ih je ukupno usvojeno od strane Skupštine Ujedinjenih naroda u New Yorku, uravnotežene su tri dimenzije održivog razvoja (ekološka, društvena i gospodarska) u područjima poput siromaštva, nejednakosti, sigurnosti opskrbe hranom, zdravlja, održive proizvodnje i potrošnje, rasta, zaposlenosti, infrastrukture, klimatskih promjena, upravljanja okolišem, rodne jednakosti, itd. (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.).

2.2. Dimenzije i ciljevi održivog razvoja

Za dugoročnu održivost potrebno je ostvariti ravnotežu između ekonomske održivosti, socijalne odgovornosti i očuvanja okoliša (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.), kao što je ilustrirano na slici 1.

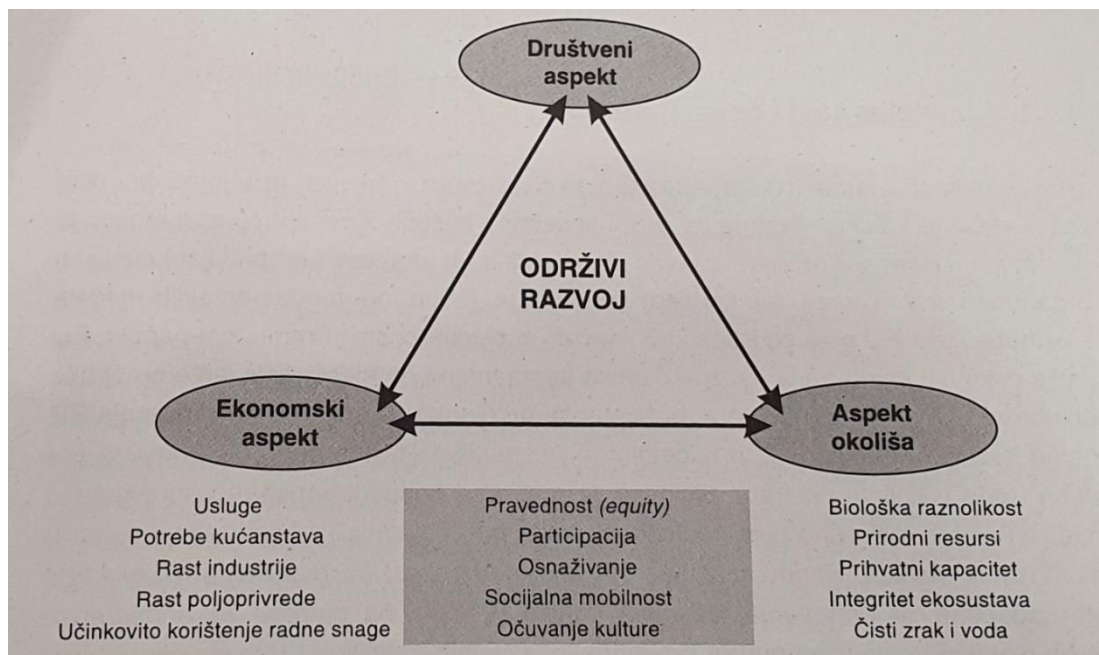
Slika 1. Ravnoteža za održivi razvoj

Izvor: Bilas, Franc, & Ostojić (2017.)

Slično tome, stručna literatura (Kordej-De Villa, Stubbs, & Sump, 2009.) ističe kako održivi razvoj pretpostavlja usklađivanje ekonomskih, ekoloških i društvenih aspekata razvoja te zbog toga nužno pretpostavlja interdiscipliniranost istraživanja.

Slika 2. Koncept održivog razvoja

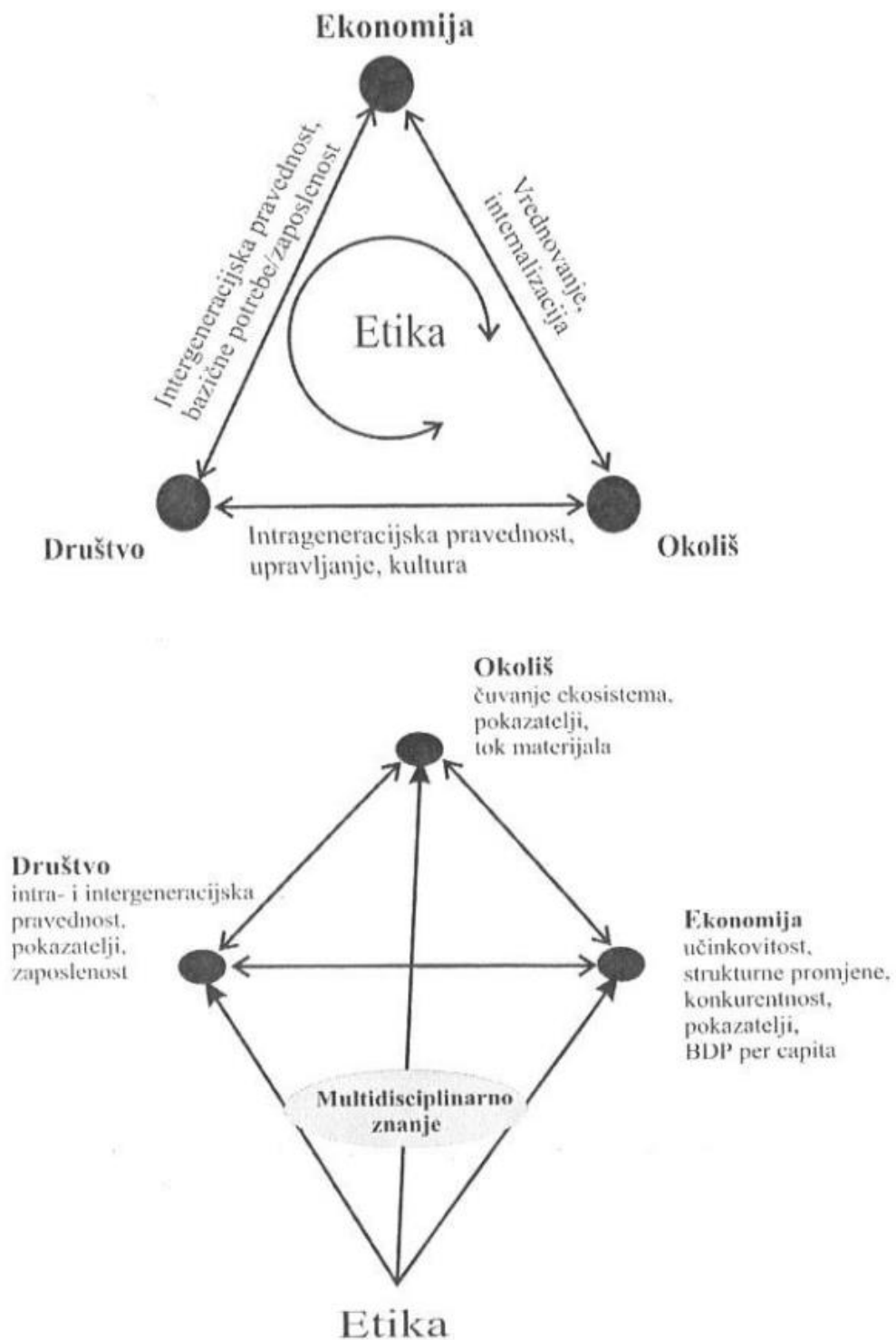
Izvor: Kordej-De Villa, Stubbs, & Sump (2009.)

Fučkan i Sabol (2013.) navode postavljanje poslovnog svjetonazora kao prvi korak u procesu oblikovanja strategije, odnosno pripremu i donošenje odluke o izboru strategije poslovne transformacije slijedom postavljenih upravljačkih razina. Prema literaturi, „poslovni svjetonazor pokazuje cjelokupnu prosudbu razvojne stvarnosti poduzeća.“ Na poslovnom svjetonazoru se temelje multidimenzionalnost (ekološka, ekonomska i socijalna dimenzija), multiciljanost (ekonomski, ekološki i socijalni ciljevi), i multikriterijalnost (ekološki, ekonomski i socijalni kriteriji) razvitka.

„Poduzeće koje odluči svoj razvoj utemeljiti na svjetonazoru održivosti ili cjelovitosti, nužno mora postaviti viziju svog razvoja u multidimenzionalno održivo prostorno okruženje unutar kojeg se poslovna aktivnost razvija u granicama cjelovitog razvitka. Prihvatanje održivosti na normativnoj upravljačkoj razini zahtijeva osobno i zajedničko prihvaćanje pravednosti, utemeljeno na etičkom odnosu prema oblikovanju sadašnjosti kao temelju održive budućnosti. Pri tome održivost, prema najšire prihvaćenom shvaćanju, proizlazi iz pojedinačnog i zajedničkog stava uzajamne brižnosti pojedinačnog pripadnika/ce sadašnje generacije ili određene skupine za svakog/u suvremenika/cu, ali i za sve pripadnike buduće generacije.“ (Fučkan & Sabol, 2013.)

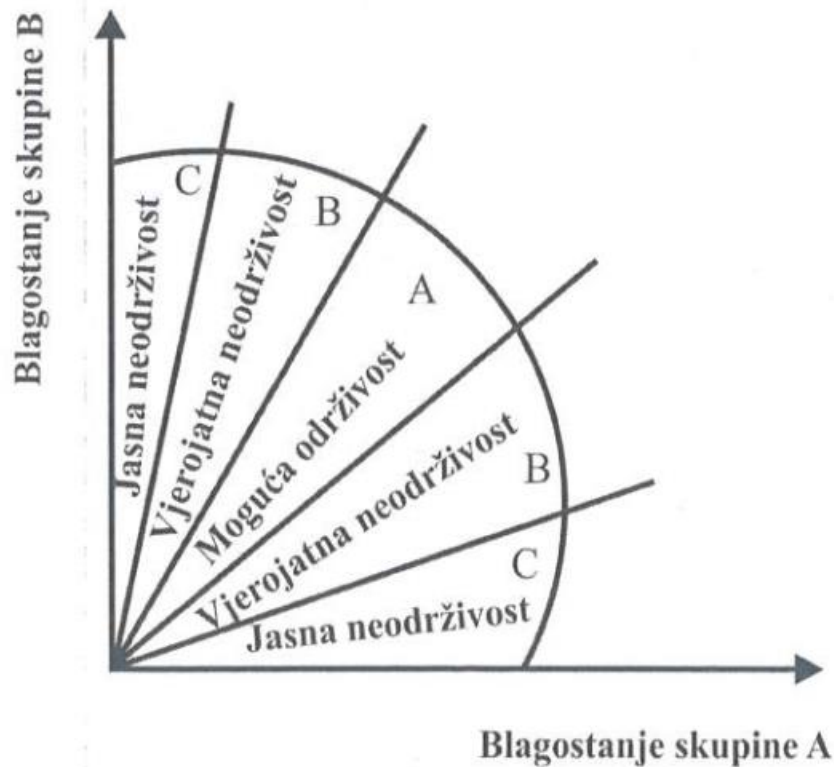
Jedan od mogućih pogleda na dimenzije održivog razvoja je pogled na dvije etičke dimenzije: intrageneracijska i intergeneracijska pravednost. Kad se govori o intergeneracijskoj pravednosti, misli se na pravednost između sadašnje/prošle i buduće generacije, dok intrageneracijska pravednost podrazumijeva pravednost između različitih skupina (regije, lokaliteti) sadašnje generacije. Oba koncepta podrazumijevaju održivost kao scenarij u kojem jedna skupina, ispunjavajući svoje potrebe, ne ugrožava ispunjavanje potreba druge skupine (u svojoj ili budućoj generaciji) – što se temelji na konceptu iz Brundtland izvješća iz 1987. godine.

Slika 3. Multidimenzionalnost, multiciljanost i multikriterijonalnost održivog razvoja

Izvor: Fućkan & Sabol (2013.)

Slika 4. Održivost kao ravnoteža blagostanja sadašnje i buduće generacije

Izvor: Fučkan & Sabol (2013.)

Drugi mogući pogled na dimenzije održivosti je proučavanje ekološke, ekonomske i socijalne dimenzije održivog razvoja, o čemu se piše u nastavku ovog poglavlja.

2.2.1. Ekološka održivost

Reddy i Thomson u svom radu (2015.) objašnjavaju kako je Zemlja, kao sustav, otporna, odnosno kako se može vratiti u svoje prvobitno stanje ravnoteže nakon što je ona narušena nekim poremećajem. Međutim, navode i da nagle promjene tog stanja ravnoteže mogu dovesti do gubitka spomenute otpornosti, odnosno do neodrživosti. Znanstvenici su naveli devet granica zemljinog sustava unutar kojih čovječanstvo, i ostatak ekosustava, mogu nesmetano funkcionirati. Navode da u slučaju prekoračenja jedne od tih granica dovodi sustav u rizik od nepovratnih promjena na globalno okruženje. Prema kvantificiranim mjerama za te granice, procjenjuje se da je čovječanstvo već prekoračilo tri od devet granica – klimatske promjene, mjerene koncentracijom ugljikovog dioksida u atmosferi, stopom gubitka bioraznolikosti, mjenom pomoću stope izumiranja na milijun vrsta, te globalni

ciklus dušika, kao rezultat eksponencijalnog rasta. Postavljaju pitanje „Je li bolje pokušati živjeti unutar tih granica samo postavljajući ograničenja rasta? Ili preferirati nastavak rasta iznad granica, otkrivajući neke nove granice, u nadi da će tada ponovno tehnološki napredak omogućiti daljnji rast? Unazad nekoliko stotina godina čovječanstvo konstantno slijedi drugi put, toliko konstantno da je prvi izbor gotovo zaboravljen.“

Unatoč činjenici da društvo, vođeno rastom, kontinuirano prekoračuje ograničenja koja bi bila preduvjet za održivi razvoj, znanstvenici se slažu da je put koji opisuje prvi dio citata imperativ.

Bjorn Lomborg (2001.) u svom djelu naveo je drugačiji pogled na problem ekološke održivosti. On smatra da ne postoji velika opasnost za okoliš i da su predviđanja ekologa pesimistična i nerealna, jer svoja stajališta temelje na kratkoročnim umjesto dugoročnim trendovima. Glavna poanta njegovog teksta je da će bolji okoliš biti rezultat razvoja i većeg ekonomskog blagostanja, zasnivajući svoj stav na korelaciji većeg dohotka s višim razinama ekološke održivosti. Kad zemlje u razvoju dosegnu stupanj razvijenijih zemalja, moći će omogućiti čišće načine proizvodnje – „kad Bangladeš bude bogat kao Nizozemska, i za Bangladeš će kucnuti čas da se pozabavi učincima globalnog zagrijavanja i rastom razine mora.“

Ipak, njegov rad je izazvao burne reakcije stručnjaka koji smatraju da je važno što prije djelovati na očuvanje okoliša.

Common i Stagl (2005.) ciljeve politike zaštite okoliša sažimaju u sljedeće tri točke:

- Poboljšanje stanja okoliša
- Nametanje najmanje mogućih troškova ekonomskim akterima
- Izbjegavanje negativnih te postizanje pozitivnih utjecaja u ostalim društvenim područjima (zapošljavanje, raspodjela dohotka i sl.)

Do realizacije navedenih ciljeva može se doći instrumentima zaštite okoliša, koje dijele u tri skupine:

- Decentralizirani instrumenti,
- Komandno-kontrolni instrumenti i
- Tržišni instrumenti.

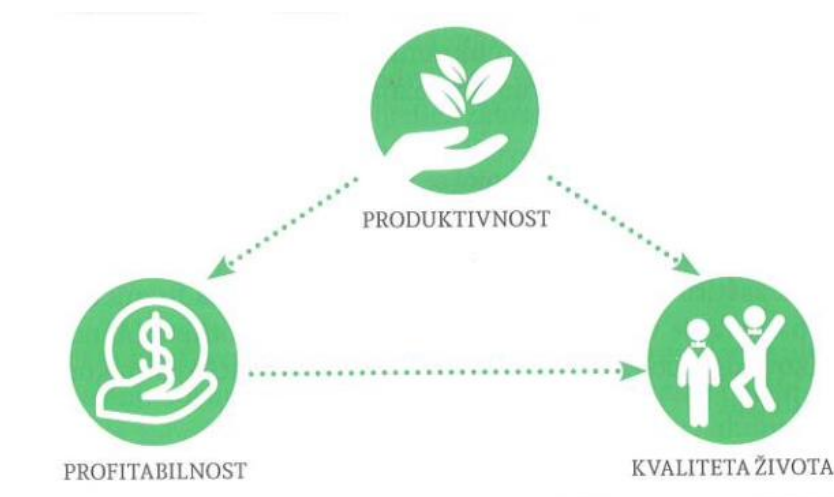
Decentralizirani instrumenti, kao što su moralno uvjeravanje, temelje se na primjeni određenog pritiska, pokušaju djelovanja na kulturno okruženje, ali bez prisile, u svrhu promjene ponašanja organizacija i pojedinaca u smjeru ispunjavanja ciljeva zaštite okoliša.

Konkretni primjeri moralnog uvjeravanja su financiranje kampanja za podizanje svijesti, dobrovoljni sporazumi o ekološkim ciljevima, financiranje i subvencioniranje istraživanja itd. Komandno-kontrolni instrumenti ili izravna regulacija odnose se na, od strane ovlaštenog tijela, propisane tehnološke standarde, odobrene licence i dozvole, kvote, minimalne tehničke standarde i slično. Stručnjaci se često protive ovoj skupini instrumenata jer smatraju da oni, iako su najjednostavniji za provedbu i najbolje odgovaraju za primjenu svih interesnih skupina, ne mogu osigurati željena ekološka poboljšanja te dolazi do negativnog distribucijskog efekta. (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.)

Tržišni instrumenti, poput poreza, subvencija ili dozvole za trgovanje, favorizirani su od strane ekologa i ekonomista te se sve više primjenjuju. Ovakva vrsta instrumenata ostavlja više prostora za fleksibilne odgovore na društvene potrebe vezane uz okoliš, uzimajući u obzir ograničenja pojedinih sudionika. Novija vrsta tržišnih instrumenata su cjenovni mehanizmi koji se temelje na smanjivanju ukupnih troškova za postizanje ciljeva očuvanja okoliša. Drugim riječima, poticaj za smanjenje emisija nudit će se u većoj mjeri onim onečišćivačima kojima je najjeftinije smanjiti onečišćenje kako bi se postigli ciljevi očuvanja okoliša po najnižem mogućem trošku za društvo.

Kombiniranom primjenom navedenih instrumenata i ispunjavanjem ciljeva potrebno je, dakle, integrirati ekonomske poticaje za povećanjem produktivnosti i profitabilnosti s potrebom očuvanja okoliša i podizanja kvalitete života.

Slika 5. Integracija produktivnosti, profitabilnosti i kvalitete života

Izvor: Bilas, Franc, & Ostojić (2017.)

2.2.2. Ekonomska održivost

Ekonomija, odnosno ekonomska dimenzija održivosti, sadrži brojna među povezna područja i ciljeve i s ekološkom i sa socijalnom održivosti – odgovorna proizvodnja i potrošnja, ostvarivanje rasta i smanjenje nejednakosti, poticanje inovacija, izgradnje globalnih partnerstva za održivi razvoj i drugo.

Ako bi izvukli najvažniji element ekonomske održivosti, navode Reddy i Thompson (2015.), moraju se istaknuti ograničenja rasta. Navode da gospodarstva ne mogu biti održiva ako se prirodni resursi nastave trošiti iznad njihovih stvarnih kapaciteta, kao što je to bilo do sada. Ako se ne poduzmu određene mjere i nastavi se rast stanovništva u kombinaciji s konzumacijom resursa iznad razine koju Zemlja nudi, doći će do pada ili kolapsa okoliša, gospodarstva i društva. Upozoravaju i da se bliži kraj rastu koji dugo vremena proizlazi iz nafte, zaduživanja i informacijskih tehnologija.

Glavne odrednice ekonomske dimenzije održivog razvoja su potrošnja, proizvodnja i distribucija.

Nepravedna distribucija je neodrživa. Primjer nepravedne distribucije je sve veća razlika, odnosno jaz između 20% najbogatijih i 20% najsiromašnijih ljudi na svijetu, odnosno činjenica da jedna petina stanovništva konzumira četiri petine ukupno proizvedenih dobara i usluga i obrnuto – četiri petine stanovništva konzumira jednu petinu dobara i usluga.

Održiva proizvodnja podrazumijeva, pomoću tehnološkog napretka, smanjenje onečišćenja i degradacije okoliša, istovremeno povećavajući kvalitetu i blagostanje društva.

Održiva potrošnja može se promatrati kroz takozvano „environmentalno“ korištenje prostora – potrošnja postaje socijalno neodrživa ako padne ispod društvenog minimuma koji vodi u siromaštvo zbog neispunjavanja minimalnih uvjeta za dostojanstven život (koncept socijalne zaštite služi suzbijanju te neodrživosti), odnosno ekološki neodrživa u slučaju prekomjerne potrošnje limitirane planetarnim granicama (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.).

Slika 6. Enviromentalno korištenje prostora

Izvor: Bilas, Franc, & Ostojić (2017.)

2.2.3. Socijalna održivost

Održivo društvo mora biti usmjereno na kvalitativni razvoj, ne isključivo fizičko širenje i kvantitativni rast. Materijalni rast u tome služi kao sredstvo, alat za postizanje cilja. „Održivo društvo je ono koje vodi računa o tome za koga se ostvaruje rast, kome bi rast koristio, koliko bi rast koštao te koliko bi trajao.“ (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.) Rast, kako je danas strukturiran, nije rješenje za probleme siromaštva, nezaposlenosti i nemogućnost zadovoljenja potreba.

Održivost zahtjeva uvođenje i pridržavanje određenih pravila, zakona, standarda, granica i društvenih sporazuma – ali ne kako bi se ukinule slobode, već kako bi se one stvorile i održale.

Prema Happy Planet Indeks-u iz 2012. godine Zemlja je još uvijek „nesretan planet“. Navedeno istraživanje mjeri „sretne godine“ kao period održivog i zdravog života u okviru očekivanog životnog vijeka. Pokazalo se također da sreća ne nosi nužno štetnost okolišu i veću konzumaciju resursa, jer zemlje s većim indeksom nisu nužno bile one s većom potrošnjom. Iz toga je vidljivo da je moguća paralelna socijalna i ekološka održivost (Reddy & Thomson, 2015.).

Povezanost ekonomske i socijalne održivosti je, s druge strane, mnogo jasnija. Ekonomski neodržive nepravde u aspektu distribucije i potrošnje ugrožavaju i socijalnu održivost. Nakon

svjetske gospodarske krize koja je uslijedila 2007. godine, prema izvješću UN-a iz 2011. godine, nezaposlenost je do 2009. godine dosegla razinu od 15%, što je dovelo do toga da između 47 i 84 milijuna stanovnika padne ispod razine siromaštva.

Siromaštvo, bilo apsolutno (slučaj kad osoba nema dovoljno resursa za ostvarivanje minimuma fizičkog zdravlja i učinkovitosti) ili relativno (određeno standardom življenja i kulturnim gledištem na siromaštvo u različitim društvima), je ključno pitanje održivog razvoja koje se nastoji riješiti na globalnoj razini.

Usko povezani sa siromaštvom su i sigurnost opskrbe hranom (glad se smatra dimenzijom ekstremnog siromaštva) te zdravlje; dijagnosticiranje, liječenje, dugoročna njega i promocija brige o zdravlju (siromaštvo je povezano s lošim zdravljem, odnosno loše zdravlje utječe na održavanje siromaštva).

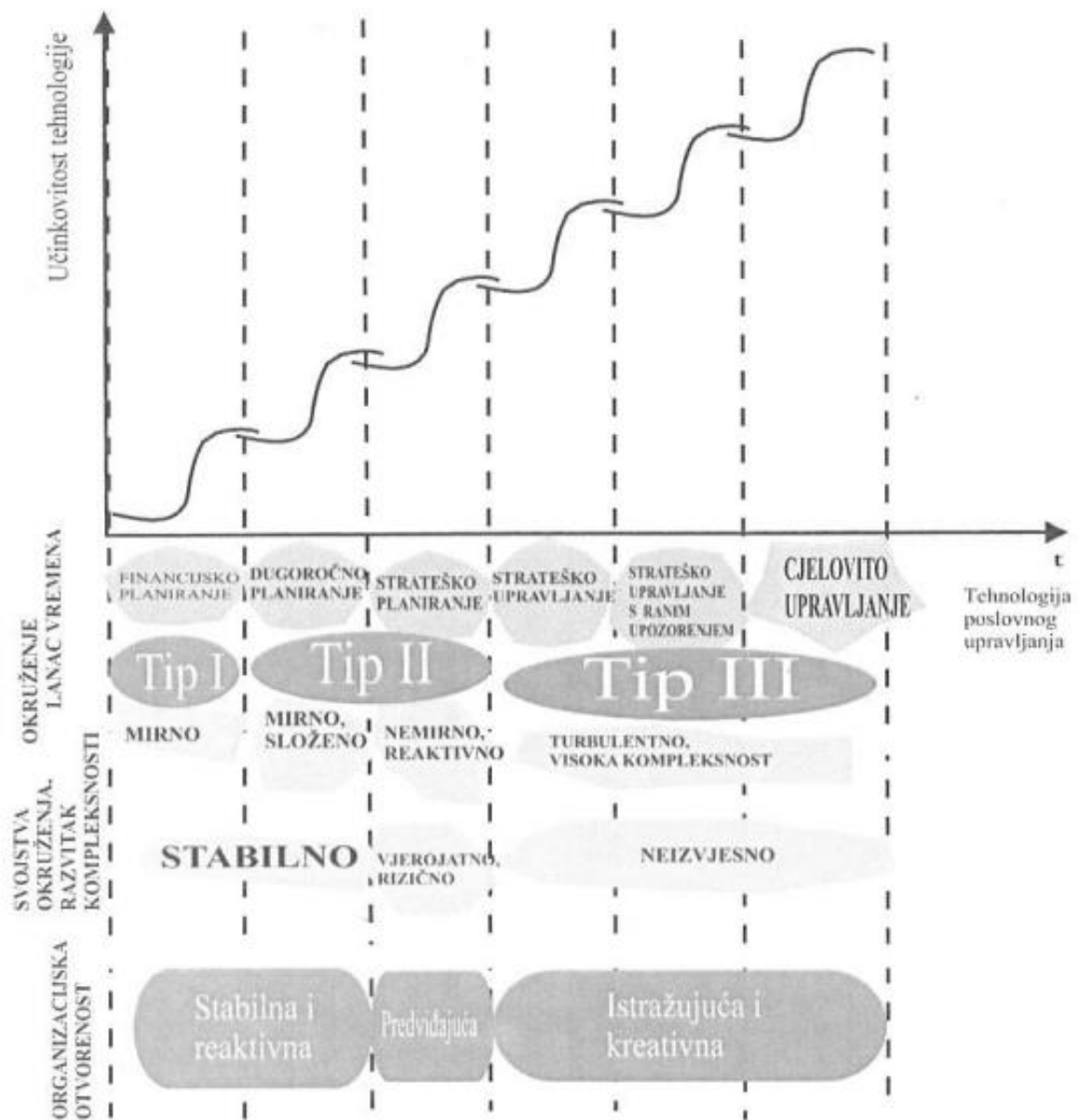
Obrazovanje, kao prijenos, stjecanje, stvaranje i prilagođavanje znanja, vještina i vrijednosti, društvo treba koristiti kako bi se osposobile osobe koje su sposobne za poduzimanje akcija za rješavanje problema na svim životnim razinama, odnosno koje su sposobne za provođenje održivog razvoja.

Uz sve navedeno, za postizanje socijalne održivosti, svaka država svojim građanima mora osigurati mir, sigurnost i pravdu kroz djelovanje službenih institucija – policije, sudstva, vojnih organizacija i slično (Bilas, Franc, & Ostojić, 2017.).

2.3. Cjelovito planiranje kao tehnologija poslovnog upravljanja

Fučkan i Sabol (2013.) cjelovito upravljanje definiraju kao tehnologiju poslovnog upravljanja u području dominantno strateških promjena koje traže uklanjanje ili redefiniciju upravljačkih parametara. Kao što je vidljivo na slici 7., cjelovito upravljanje koristi se kod neizvjesnog, turbulentnog i visoko kompleksnog okruženja. Kriteriji razvitka postaju cjeloviti kroz prihvaćanje razvojne multidimenzionalnosti (ekonomska, ekološka i socijalna dimenzija), razvojne multiciljanosti (ekonomski, ekološki i socijalni ciljevi) i multikriterijalnosti (ekonomski, ekološki i socijalni kriteriji). Povezano s tim, razvoj tehnologija poslovnog upravljanja kretao se od financijskog planiranja, nastavljao se dugoročnim pa potom strategijskim planiranjem, strategijskim upravljanjem, strategijskim upravljanjem s ranim upozorenjem i cjelovitim upravljanjem.

Slika 7. Konceptijski prikaz razvoja i primjene tehnologija poslovnog upravljanja u ovisnosti o razvoju i svojstvima okruženja

Izvor: Fučkan & Sabol (2013.)

Drugim riječima, cjelovito planiranje je multidimenzionalni pristup za dobivanje najšireg mogućeg opsega informacija u svrhu orijentacije aktivnosti prema visokokvalitetnim rezultatima. Takav oblik upravljanja nužan je za ostvarivanje i usklađivanje ciljeva nužnih za postizanje održivog razvoja. U Europskoj uniji se upravo u te svrhe planiraju sredstva u Fondovima Europske unije, koji će se razmatrati u sljedećem poglavlju.

3. EUROPSKI SOCIJALNI FOND U OKVIRU STRUKTURNIH I INVESTICIJSKIH FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Europska unija jedinstvena je gospodarska i politička unija 27 europskih zemalja koje zajedno pokrivaju velik dio kontinenta. Osnovana je nakon Drugog svjetskog rata, između ostalog, zbog vjerovanja da će zemlje koje međusobno trguju postati gospodarski ovisne jedna o drugoj i zbog toga vjerojatno izbjegavati sukobe. Tako je 1958. nastala Europska ekonomska zajednica (EEZ), u okviru koje je u početku pojačana gospodarska suradnja šest zemalja: Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Luksemburga i Nizozemske. Otad su joj se pridružile još 22 članice i stvoreno je golemo jedinstveno tržište koje se neprestano razvija kako bi doseglo svoj puni potencijal, a u siječnju 2020. godine Ujedinjeno Kraljevstvo postalo je prva zemlja koja je istupila iz Europske unije.

Ono što je započelo kao isključivo gospodarska unija razvilo se u organizaciju koja obuhvaća brojna područja politika, od klimatskih pitanja, zaštite okoliša i zdravstva do vanjskih poslova i sigurnosti te pravosuđa i migracija. To se odrazilo u promjeni imena iz Europske ekonomske zajednice (EEZ) u Europsku uniju (EU) 1993. godine (EU, Službeno web mjesto Europske Unije, 2020.).

Strateški ciljevi i prioriteti Europske unije u određenom programskom razdoblju, ciljevi i prioriteti pojedinih sektorskih politika i u pojedinim područjima ostvaruju se i financiraju putem europskih fondova, programa, inicijativa i drugih instrumenata.

Dakle, europski fondovi su alat pomoću kojeg Europska unija, odnosno njene članice, podupiru određene politike i nastoje ostvariti unaprijed definirane ciljeve.

3.1. Strateški okvir za korištenje ESI fondova

Okvir za korištenje instrumenata kohezijske politike Europske unije (EU) u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014.-2020. reguliran je Sporazumom o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske Komisije za korištenje strukturnih i investicijskih fondova EU-a za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020. (u daljnjem tekstu: Sporazum o partnerstvu). Sporazum o partnerstvu opisuje način na koji će Republika Hrvatska pristupiti ispunjavanju zajedničkih ciljeva strategije Europa 2020, kao i nacionalnih ciljeva, uz pomoć sredstava iz proračuna EU koja su joj dodijeljena kroz višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.-2020. godine

Financijska perspektiva naziv je za uobičajeno razdoblje za koje se donose europske javne politike te traje sedam godina. U tom razdoblju EU donosi svoje ključne javne politike i odobrava proračunska sredstva za postizanje svojih ciljeva. Trenutno smo u financijskoj perspektivi 2014. – 2020., kojoj je prethodila financijska perspektiva 2007. – 2013.

Kao što je i ranije navedeno, fondovi su usmjereni i određeni programskim dokumentima. Da bi se određeni projekt mogao poduprijeti kroz EU fondove mora biti u skladu s europskim i nacionalnim prioritetima i strategijom, odnosno mora doprinositi postizanju ciljeva zacrtanim u programskim dokumentima.

STRATEGIJA EUROPA 2020 I KOHEZIJSKA POLITIKA

Strateški okvir može se promatrati kao niz javnih politika poput strategija, uredbi, zakona i podzakonskih te drugih akata koji sadržavaju ciljeve i smjernice za razvoj Europske unije ili određene države članice, način postizanja tih ciljeva, ali i prioritete koji će se financirati pomoću različitih financijskih instrumenata (Vela, 2015.).

Ključni dokumenti za strateški okvir EU-a za programsko razdoblje 2014. – 2020., uz pojedine sektorske javne politike, su:

- Kohezijska politika i
- Strategija Europa 2020

Pojam “Kohezija” u ovom smislu označava prostorno ujednačen razvoj. Sukladno tome, **kohezijska (ili regionalna) politika** promiče i podržava ravnomjeran razvoj država članica i njihovih regija. Dakle, kao sveobuhvatni cilj kohezijske politike može se promatrati promoviranje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije kroz podizanje konkurentnosti gospodarstva i smanjivanje razlika u društvenom i gospodarskom razvoju između zemalja i regija EU kroz podupiranje nastajanja novih radnih mjesta, konkurentnosti, gospodarskog rasta, unaprjeđenja kvalitete života te održivog razvoja u regijama EU.

Regionalna politika temelji se na „financijskoj solidarnosti“ – s obzirom na postojeće razlike u razvijenosti zemalja Europske unije, ali i razvijenosti regija unutar pojedinih zemalja, veći dio sredstava usmjerava se u ona područja koja najviše zaostaju odnosno kojima su najpotrebnija, kako bi se smanjile značajne ekonomske, socijalne i teritorijalne razlike koje postoje u europskim regijama. Institucije Europske unije kreiraju, preispituju i re-definiraju kohezijsku politiku svakih 7 godina (Devčić & Šostar, 2015.).

Europa 2020 Strategija za pametan, održiv i uključiv rast temeljni je strateški dokument EU za razdoblje 2014. – 2020. godine. Strategijom su definirani prioriteti i ciljevi djelovanja i razvoja Europske unije koji se ugrađuju u sve europske sektorske strateške i planske dokumente, kao i u nacionalne i regionalne programske dokumente zemalja članica.

S obzirom na činjenicu da je strategija donesena u jeku svjetske gospodarske krize, ne čudi što je u središtu europske strategije rast. Tri osnovna prioriteta koja se navode u dokumentu Europa 2020 (2010.) su:

- pametan rast: razvijanje ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji,
- održiv rast: promicanje ekonomije koja efikasno iskorištava resurse i energiju, koja je zelenija i konkurentnija,
- uključiv rast: njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti i socijalne uključenosti za sve zemlje članice, regije i svakog pojedinca

Uz ove prioritete u strategiji je navedeno i pet mjerljivih ciljeva koje EU želi postići do kraja planskog razdoblja:

- zaposlenost radno sposobne populacije (20-64 godine) na razini od 75%,
- ulaganje u istraživanja i razvoj (R&D) u vrijednosti 3% BDP-a Europske unije,
- ostvarenje klimatsko-energetskog cilja „20/20/20“ (smanjiti stakleničke plinove za 20% u usporedbi s razinom iz 1990.; povećati udio energije iz obnovljivih izvora na 20%; povećati energetske učinkovitost za 20%),
- smanjiti postotak ranog napuštanja školovanja ispod 10% te povećati postotak mlade generacije s diplomom na barem 40%,
- broj ljudi izloženih riziku siromaštva smanjiti za barem 20 milijuna.

Navedeni ciljevi i prioriteti nastoje se dostići kroz sedam inicijativa:

1. Inovativna Unija – poboljšanje okvira i pristupa izvorima financiranja za istraživanje i inovacije, te osiguravanje da se inovativna ideja pretvori u proizvod ili uslugu koja kreira rast i zapošljavanje
2. Mladi na potezu – poboljšanje kvalitete obrazovnog sustava i olakšavanje ulaska mladih na tržište rada
3. Digitalno vrijeme za Europu – ubrzavanje uvođenja brzog interneta i ostvarivanje koristi jedinstvenog tržišta za stanovništvo i gospodarstvo

4. Efikasna upotreba resursa u Europi – povećanje efikasnosti gospodarstva u upotrebi resursa, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije, moderniziranje prijevoznog sektora i promoviranje energetske učinkovitosti
5. Industrijska politika za vrijeme globalizacije – poboljšanje poslovnog okruženja, posebice za male i srednje poduzetnike, te poticanje razvoja snažne industrijske osnove koja će biti konkurentna na svjetskom tržištu
6. Vrijeme za nove vještine i zapošljavanje – moderniziranje tržišta rada, kroz cjeloživotno obrazovanje i veću mobilnost osigurati bolje uravnoteženje ponude i potražnje na tržištu rada
7. Europska platforma protiv siromaštva – osigurati društvenu i teritorijalnu koheziju takvu da korist od rasta gospodarstva bude što šire raspoređena, te da se siromašnima i društveno isključenima osigura život u dostojanstvu i društvenoj uključenosti (Tufekčić & Tufekčić, 2013.)

Svaka inicijativa sadrži razrađene mjere, kako na europskoj, tako i na nacionalnoj razini za zemlje članice. Pametan rast nastoji se ostvariti kroz mjere u inicijativama „Inovativna Unija“, „Mladi na potezu“ i „Digitalno vrijeme za Europu“, održiv rast kroz „Efikasnu upotrebu resursa u Europi“ i „Industrijsku politiku za vrijeme globalizacije“, a mjere inicijativa „Vrijeme za nove vještine i zapošljavanje“ i „Europska platforma protiv siromaštva“ usmjerene su prema postizanju uključivog rasta.

ZAJEDNIČKI STRATEŠKI OKVIR I PARTNERSKI UGOVOR

Da bi se postigli zacrtani ciljevi i ubrzala realizacija projekata, investicija i drugih ulaganja, Europska komisija predvidjela je novu regulativu za programsko razdoblje 2014. – 2020. koja bi trebala omogućiti jednostavniju i transparentniju provedbu koja je usmjerena na postavljene ciljeve. Ovo je učinjeno definiranjem niza zajedničkih pravila za pet fondova – Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. To uključuje uvođenje Zajedničkog strateškog okvira, partnerske ugovore i niz zajedničkih tematskih ciljeva usklađenih sa strategijom Europa 2020.

Zajednički strateški okvir (eng. *Common Strategic Framework – CSF*) je dokument koji postavlja ključne mjere za postizanje ciljeva Europske unije, osigurava jasne strateške smjernice i služi kao vodič za programiranje koji se odnosi na sve fondove. Osim toga što

unapređuje koordinaciju različitih EU strukturnih instrumenata, CSF postavlja mehanizme za postizanje povezanosti i konzistentnosti programiranja za fondova, mehanizme koordinacije između fondova i drugih europskih politika i instrumenata, postavlja horizontalna načela i međusektorske ciljeve te aktivnosti koje će biti pomagane od strane svakog CSF fonda za svako tematsko područje (Tufekčić & Tufekčić, 2013.).

Slika 8. Zajednički strateški okvir (CSF)

Izvor: Tufekčić & Tufekčić (2013.)

Na nacionalnoj razini, kao što je prikazano na slici 9., svaka zemlja članica, u suradnji s regionalnom i lokalnom vlasti, ekonomskim i socijalnim partnerima i civilnim društvom, priprema Partnerski ugovor/sporazum i Operativne programe.

Partnerski sporazum je dokument kojim se za financijsku perspektivu utvrđuju strateška područja ulaganja kroz fondove na temelju ocjene nacionalnih razvojnih potreba te prioriteta i mehanizmi za djelotvorno i učinkovito korištenje sredstava fondova u svrhu provedbe Strategije Europa 2020. – strategije Europske unije za pametan, održiv i uključiv rast.

U slučaju Republike Hrvatske, kao što je navedeno u Zakonu o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u

razdoblju 2014-2020 (Sabor RH, 2014.), radi se o Sporazumu o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.

Partnerski ugovor važan je i iz razloga što definira ukupnu alokaciju za pojedinu zemlju, odnosno iznos potpora kroz instrumente financiranja koje ta zemlja može iskoristiti u programskom razdoblju radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva.

Operativni programi su dokumenti koji se razvijaju na temelju zaključaka iz Partnerskog sporazuma te koji detaljnije, na nacionalnoj ili regionalnoj razini, definiraju način provođenja i korištenja fondova u skladu s prioritetima iz Partnerskog sporazuma, zajedničkim strateškim okvirom te kohezijskom politikom i strategijom Europa 2020. Svaki program određuje prioritete i konkretne ciljeve, sredstva te pravila za pojedini fond, kao i iznos nacionalnog sufinanciranja.

Slika 9. Struktura kohezijske politike

Izvor: Tufekčić & Tufekčić (2013.)

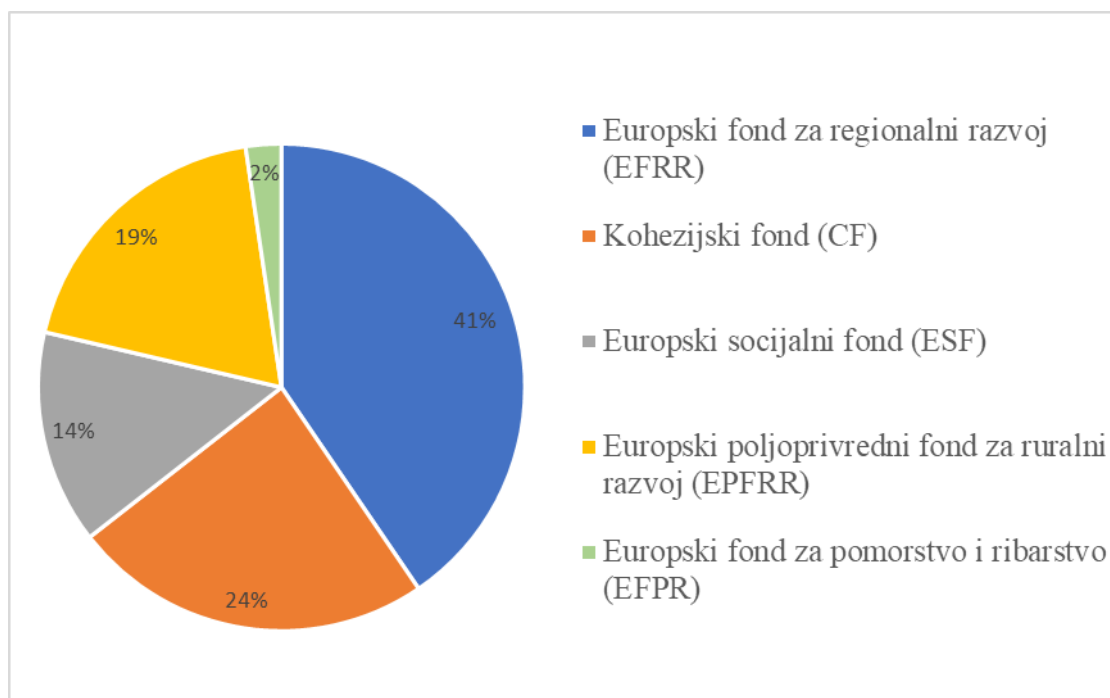
3.2. Europski strukturni i investicijski fondovi

Ciljevi i mjere iz strateškog okvira opisanog u prethodnom poglavlju financiraju se u najvišoj mjeri instrumentima koji se zajednički nazivaju Europski strukturni i investicijski fondovi (*European Structural and Investment Funds – ESI*). U ESI fondove ubrajaju se:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)
- Kohezijski fond (CF)
- Europski socijalni fond (ESF)
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)

Što se tiče alokacije sredstava, prema podacima sa službene Internet stranice ESI (Europski strukturni i investicijski fondovi, 2020.) Republika Hrvatska u programskom razdoblju 2014. – 2020. godine na raspolaganju ima 10.675.944.270,00 € kroz instrumente strukturnih i investicijskih fondova, kao što je prikazano na grafikonu sa slike 10. te tablici 1.

Slika 10. Alokacija sredstava po ESI fondovima u razdoblju 2014. – 2020. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima iz strukturnifondovi.hr

Tablica 1. Alokacija sredstava po ESI fondovima u razdoblju 2014. – 2020. godine

<u>ESI fond</u>	<u>Alokacija u EUR</u>
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.321.499.588,00 €
Kohezijski fond (CF)	2.559.545.971,00 €
Europski socijalni fond (ESF)	1.516.033.073,00 €
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500,00 €
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138,00 €
UKUPNO:	10.675.944.270,00 €

Izvor: Izrada autora prema podacima iz strukturfondovi.hr

U nastavku će se поближе opisati osnovne odrednice, prioriteti i korisnici svakog fonda.

3.2.1. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) je instrument čija je svrha podupirati jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljenje njene provedbe, odnosno Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije (ZPP EU) čiji je cilj omogućiti europskim poljoprivrednicima da ispune potrebe tržišta koje sačinjava 500 milijuna građana, istovremeno osiguravajući poljoprivrednicima pristojan život i tržištu ustaljenu i sigurnu opskrbu hranom po prihvatljivoj cijeni.

Politika ruralnog razvoj provodi se kroz modele suradnje, klastera, proizvodnih grupa i umrežavanja, lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova), EIP-a (*European Innovation Partnership*) i ENRD-a (*European Network for Rural Development*).

Službene Internet stranice Europske unije, odnosno portal za pristup zakonodavstvu Europske unije (EU, EUR-Lex, 2020.) navodi šest prioriteta EPFRR-a:

1. poticanje prijenosa znanja i inovacija;
2. povećanje isplativosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i održivog upravljanja šumama;
3. promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom;
4. obnovu, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom;
5. promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema gospodarstvu s niskim udjelom ugljika;

6. promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.

Za ispunjavanje ciljeva i prioriteta na razini EU-a osigurano je 99,3 milijardi eura, od čega je za RH alocirano 2,03 milijarde.

Sredstva iz ovog fonda predviđena su za poljoprivredne gospodarske subjekte, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikate, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, poljoprivrednike, šumare i mlade.

3.2.2. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo je financijski instrument koji doprinosi postizanju ciljeva Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i provedbi Integrirane pomorske politike (IPP) Europske unije. Iz ovoga fonda osiguravaju se sredstva za ribarsku industriju i za priobalna područja kako bi se ostvarila konkurentnost i održivost ribarstva i akvakultura, kao i uravnoteženi teritorijalni razvoj ribarstvenih područja. (AVELANT d.o.o. & IRPEU, 2020.)

Ciljevi koji se navode na internetskim stranicama Europske unije su:

- obnova ribljih stokova, smanjenje utjecaja ribolova na morski okoliš i postupna eliminacija odbačenog ulova u more,
- podržavanje malih, lokalnih i mladih ribara;
- pomoć zajednicama da bi diversificirali lokalno gospodarstvo;
- financiranje projekata koji će stvoriti radna mjesta i poboljšati kvalitetu života na europskim obalama;
- podržati europsku akvakulturu (uzgoj ribe i školjkaša);
- financirati poboljšanja znanstvene spoznaje morskog okoliša i prikupljanje relevantnih podataka, tako da se donesene odluke temelje na pouzdanim informacijama;
- ojačati programe kontrole ribarstva;
- podržati inovativna ulaganja u ribarska plovila, na primjer za poboljšanje selektivnosti ribolovnih alata (tj. osigurati opremu koja cilja i hvata ribe sukladno veličini i vrsti, što omogućuje izbjegavanje ili puštanje druge ribe neozlijeđene);
- podržati (u određenim uvjetima) ulaganja u opremu ili ulaganja na plovilu s ciljem smanjenja emisija onečišćujućih tvari ili stakleničkih plinova;
- poboljšati stavljanje na tržište i preradu u sektorima ribarstva i akvakulture;

- podržati Integriranu pomorsku politiku EU-a (IPP) olakšavanjem prekogranične i međusektorske koordinacije (na primjer, prostorno morsko planiranje, integrirani pomorski nadzor i poboljšanje znanja o stanju morskog okoliša).

Proračun Fonda iznosi 6,5 milijardi eura za razdoblje 2014. – 2020. za sve zemlje članice, dok je za Hrvatsku predviđeno 252 milijuna eura.

3.2.3. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) pomaže jačanju ekonomske i socijalne kohezije država članica EU tako da ojačava manje razvijene države članice ili regije Unije. Državama članicama na raspolaganju su sredstva za ulaganja u konkurentnost malog i srednjeg poduzetništva, proizvodnju, inovacije i istraživanje, regionalnu i lokalnu infrastrukturu te oblike posebne pomoći za borbu s problemima regija koje se prirodno nalaze u nepovoljnijem položaju (otoci, planinski ili rijetko naseljeni krajevi i najudaljenija područja)

Ulaganja financirana iz ERDF fokusirana su u četiri ključna područja:

- inovacije i istraživanje;
- digitalizacija/informacijske i komunikacijske tehnologije;
- podupiranje malih i srednjih poduzeća;
- promicanje ekonomije s niskim udjelom ugljika.

Kao što je već navedeno, ovim se instrumentom želi postići jačanje ekonomske i socijalne kohezije u EU kroz smanjenje razlika među regijama. Upravo zbog toga su definirana tri razreda s obzirom na razvijenost regija:

1. razvijene regije: BDP iznad 90 % u odnosu na prosjek EU-a,
2. tranzicijske regije: BDP 75-90 % u odnosu na prosjek EU-a,
3. manje razvijene regije: BDP ispod 75 % u odnosu na prosjek EU-a,

U razvijenijim regijama najmanje 80 % ukupnih sredstava iz ERDF-a mora biti usmjereno prema projektima koji doprinose prema razvoju najmanje dva od četiri navedena ključna područja, odnosno najmanje 20 % za područje gospodarstva s niskim udjelom ugljika.

Proračun za razdoblje od 2014. do 2020. godine iznosi više od 185 milijardi eura za sve zemlje članice, odnosno 4,32 milijarde eura za Hrvatsku.

Sredstva su namijenjena tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne samouprave, malim i srednjim poduzećima te znanstvenoistraživačkom sektoru (EU, EUR-Lex, 2020.).

3.2.4. Kohezijski fond

Kohezijski fond pruža potporu siromašnijim regijama EU-a s ciljem promicanja rasta, zapošljavanja i održivog razvoja. Za razliku od ostalih instrumenata u sklopu ESI fondova, sredstva iz Kohezijskog fonda namijenjena su samo zemljama članicama s bruto nacionalnim dohotkom ispod 90 % prosjeka EU-a

Investicijska područja Kohezijskog fonda u tekućem programskom razdoblju su:

1. Razvoj transeuropskih prometnih mreža;
2. Promicanje ciljeva EU-a vezanih uz okoliš, tj. promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije i potpore za održive prometne projekte koji nisu u sastavu transeuropskih prometnih mreža;
3. Pružanje tehničke pomoći.

Dakle, vidljiv je fokus investiranja u razvoj transeuropske prometne infrastrukture (TNT-T mreža) i zaštitu okoliša. Upravo zbog toga se u pravilu radi o infrastrukturnim projektima velike vrijednosti koji se odnose na izgradnju javnih dobara pa su stoga i korisnici sredstava Kohezijskog fonda primarno tijela javne vlasti.

Za financijski okvir za razdoblje 2014. – 2020. godine predviđen je iznos od 68,7 milijardi eura za financiranje projekata putem Kohezijskog fonda u manje razvijenim zemljama članicama EU, od čega je Hrvatskoj alocirano 2,56 milijardi eura (EU, EUR-Lex, 2020.).

3.2.5. Europski socijalni fond (ESF)

Europski socijalni fond (ESF) najstariji je od pet ESI fondova. Postoji od izvornog Rimskog ugovora iz 1957. godine kojim je osnovana tadašnja Europska ekonomska zajednica koja se razvila u današnju Europsku uniju. Danas ESF svoju pravnu osnovu ima u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, a svrha fonda je gospodarsko i socijalno ujednačavanje Europske unije.

Kao što navodi Tufekčić (2013.), ESF je najvažniji europski financijski instrument za ulaganje u ljudski potencijal. Ovaj fond promovira visoku razinu zaposlenosti i kvalitete radnih mjesta, pomaže geografsku i profesionalnu mobilnost radnika, brine o njihovoj prilagodbi promjenama, potiče i pomaže u dostizanju visoke razine obrazovanja i obuke, promovira jednakost spolova, jednake mogućnosti i nediskriminaciju, jača društvenu uključenost te posebno pomaže ugroženim skupinama kao što su dugotrajno nezaposleni, osobe s invaliditetom, migranti, etničke manjine, marginalizirane skupine i ostali koji se suočavaju sa socijalnom isključenosti.

Za ispunjavanje svojih ciljeva koji pomažu ispunjavanje strategije Europa 2020 u području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike Europska komisija je za razdoblje od 2014. do 2020. godine predvidjela 84,3 milijarde eura za alokaciju kroz Europski socijalni fond na razini Europske unije, od čega Republika Hrvatska raspolaže sa više od 1,5 milijardi eura.

Programi financirani iz ESF-a temeljene se na načelu dodavanja, što znači da sredstva ESF-a ne mogu zamijeniti nacionalne troškove zemlje EU-a, odnosno da zemlja članica dodaje vlastita sredstva na alocirani iznos. Kada se alociranim sredstvima pribroji nacionalno sufinanciranje, ukupna financijska vrijednost ovog instrumenta iznosi oko 1,85 milijardi eura (Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, 2020.).

Operativni program je, kao što je navedeno ranije, plansko-programski dokument koji detaljnije opisuje i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESI fondova. Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ (OPULJP) je dokument koji definira glavne prioritete i ciljeve koje Europska Unija i Republika Hrvatska nastoje postići koristeći se Europskim socijalnim fondom kao instrumentom financiranja.

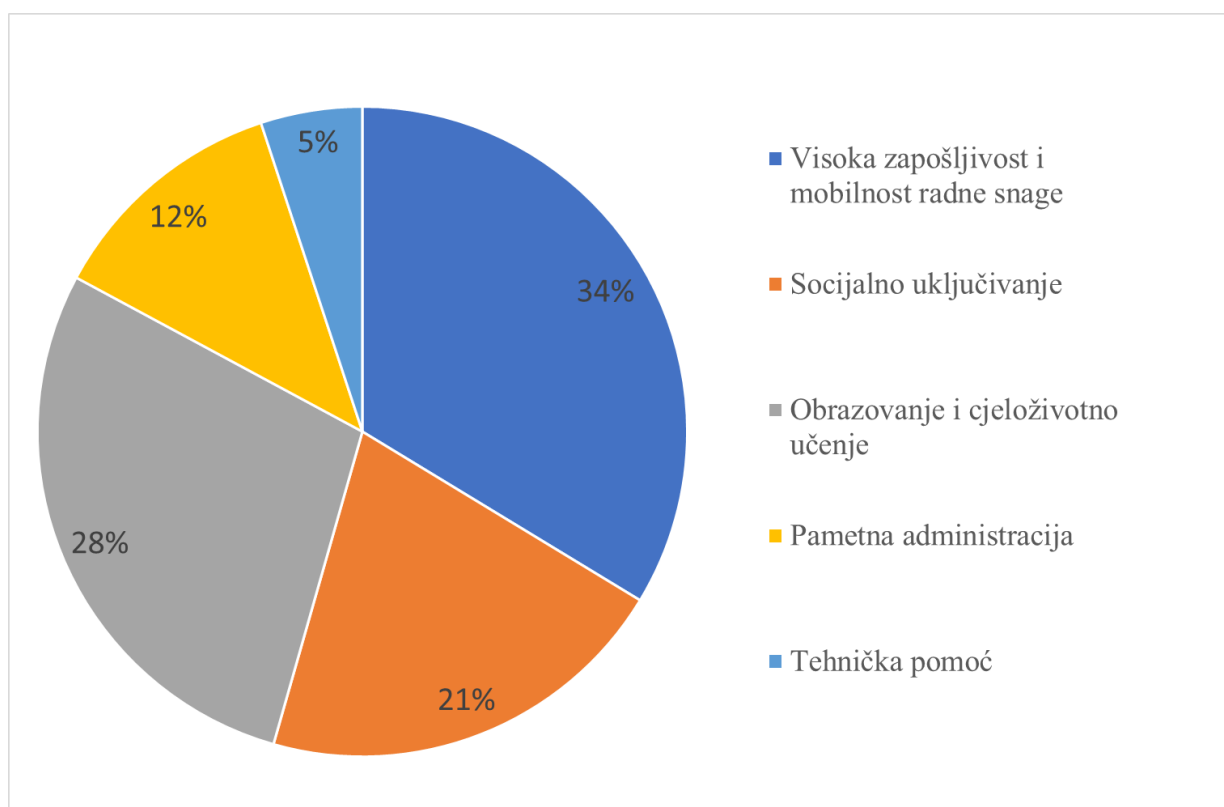
OPULJP se temelji na koncentraciji ulaganja u četiri tematska cilja Zajedničkog strateškog okvira :

1. Poticanje zapošljavanja i potpora mobilnosti radne snage;
2. Socijalno uključivanje;
3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje;
4. Dobro upravljanje (jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave)

Uz navedena četiri tematska cilja postoje dodatna financijska sredstva predviđena za Tehničku pomoć koja pridonose osiguranju učinkovite pripreme, upravljanja, provedbe, praćenja, vrednovanja i kontrole Operativnog programa, pružaju podršku potencijalnim korisnicima i regionalnim dionicima u uspješnom prijavljivanju i provedbi ESF projekata jačanjem njihovih kapaciteta i razvijanjem kvalitetne zalihe budućih projekata te podršku komunikacijskim aktivnostima u svrhu djelotvorne provedbe Komunikacijske strategije i osiguranje kvalitetnog informiranja potencijalnih korisnika i voditelja projekata o mogućnostima i uvjetima financiranja u okviru Operativnog programa.

Grafikon na slici XY prikazuje udio svakog tematskog cilja, odnosno financijskih sredstava za njegovo ostvarenje u ukupnim sredstvima alociranim za provedbu operativnog programa.

Slika 11. Prioriteti OPULJP i alokacija

Izvor: Izrada autora prema podacima iz strukturfondovi.hr

Unutar svakog tematskog cilja razrađuju se investicijski prioriteti, a investicijski prioriteti sadrže specifične ciljeve koji se žele postići provođenjem konkretnih projekata financiranih iz ESF-a.

U nastavku je prikazana strategija ulaganja kroz tematske ciljeve, investicijske prioritete i specifične ciljeve koja je opisana u Operativnom programu „Učinkoviti ljudski potencijali“ (2014.)

Tablica 2. Pregled strategije ulaganja operativnog programa

Prioritetna os / Tematski cilj	Fond	Potpora Unije (EUR)	Investicijski prioritet, specifični cilj
08 – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	ESF	400.578.985,00	<ul style="list-style-type: none"> • 8i - Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada ○ 2 - Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena ○ 3 - Očuvanje radnih mjesta, zadržavanje u zaposlenju radnika koji su proglašeni viškom te jačanje brzog ponovnog zapošljavanja osoba koje su postale nezaposlene nakon što su proglašene viškom • 8ii - Održiva integracija mladih na tržište rada (ESF), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine • 8vii - Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Jačanje kapaciteta lokalnih partnerstava za zapošljavanje i povećanje zaposlenosti najranjivijih skupina na lokalnim tržištima rada

			<ul style="list-style-type: none"> ○ 2 - Povećanje dostupnosti i kvalitete javno dostupnih informacija i usluga na tržištu rada, uključujući mjere APZ
08 – Promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage	Inicijativa za zapošljavanje mladih (IZM)	132.354.288,00	<ul style="list-style-type: none"> • 8ii - Održiva integracija mladih na tržište rada (IZM), posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Povećanje zapošljavanja i brze integracije NEET skupine kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih na tržište rada
09 – Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije	ESF	328.000.000,00	<ul style="list-style-type: none"> • 9i - Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije ○ 2 - Jačanje aktivnog uključivanja kroz implementaciju integriranih puteva prema regeneraciji 5 nerazvijenih pilot područja • 9iv - Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja ○ 2 - Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije • 9v - Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te društvene ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća te njihovih zaposlenika
10 – Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje	ESF	450.000.000,00	<ul style="list-style-type: none"> • 10ii - Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnom položaju

<p>za vještine i cjeloživotno učenje</p>			<ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Pобољшanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti programa u visokom obrazovanju ○ 2 - Povećanje stope završnosti u visokom obrazovanju ○ 3 - Bolje istraživačko okruženje za ljudske potencijale • 10iii - Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Unapređenje pristupa kvalitetnom obrazovanju na predtercijarnim razinama za učenike iz skupina u nepovoljnom položaju ○ 2 - Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu IKT-a u poučavanju i učenju ○ 3 - Unapređenje kvalitete i relevantnosti obrazovnog sustava za odrasle i podrška odraslima te unapređenje njihovih vještina i kompetencija • 10iv - Pобољшanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete u svrhu povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje
<p>11 – Jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave</p>	<p>ESF</p>	<p>191.276.944,00</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 11i - Ulaganje u institucionalne kapacitete te u učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

			<ul style="list-style-type: none"> ○ 2 - Unapređenje kapaciteta i funkcioniranja pravosuđa kroz poboljšanje upravljanja i kompetencija • 1 i i - Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini 1 - Razvijanje kapaciteta organizacija civilnog društva, posebice nevladinih organizacija i socijalnih partnera, te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja
Tehnička pomoć	ESF	80.000.000,00	<ul style="list-style-type: none"> ○ 1 - Osiguranje učinkovite pripreme, upravljanja, provedbe, praćenja, vrednovanja i kontrole Operativnog programa ○ 2 - Podrška potencijalnim korisnicima i regionalnim dionicima u uspješnom prijavljivanju i provedbi ESF projekata jačanjem njihovih kapaciteta i razvijanjem kvalitetne zalihe budućih projekata ○ 3 - Podrška komunikacijskim aktivnostima u svrhu djelotvorne provedbe Komunikacijske strategije i osiguranje kvalitetnog informiranja potencijalnih korisnika i voditelja projekata o mogućnostima i uvjetima financiranja u okviru Operativnog programa

Izvor: Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ (2014.)

4. ANALIZA UČINAKA PROJEKTA FINANCIRANOG IZ EUROPSKOG SOCIJALNOG FONDA U OKVIRU ODRŽIVOSTI

U ovom poglavlju razmatrat će se konkretan projekt kao primjer djelovanja Europske unije i Republike Hrvatske na održivi razvoj kroz instrumente financiranja Europskim strukturnim i investicijskim fondovima.

Bit će opisane faze prijave projekta, njegove provedbe, izvještavanja i ostvarenim učincima na primjeru projekta Zagrebačke županije „Prsten potpore“ koji je odabran za financiranje u okviru Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava UP.03.2.1.03 "Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III" koji se financira sredstvima Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" 2014-2020. Ovaj Poziv provodi se u okviru OP ULJP, Prioritetne osi 3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje, Investicijskog prioriteta 10.3. Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnim, neformalnim i informalnim okruženjima, unapređivanje znanja, vještina i kompetencija radne snage te promicanje fleksibilnih načina učenja profesionalnim usmjeravanjem i vrednovanjem stečenih kompetencija, Specifičnog cilja 10.3.1. Unapređenje pristupa kvalitetnom obrazovanju na pred-tercijarnim razinama za učenike iz skupina u nepovoljnom položaju.

Slika 12. Logo projekta Prsten potpore

Izvor: Zagrebačka županija (2020.)

4.1. Strategija prijave projekta

Vela (2015.) projekt definira kao niz aktivnosti usmjerene na postizanje točno identificiranih ciljeva unutar određenog roka uz korištenje određenim proračunom.

Kad se govori o projektima (su)financiranim iz ESI fondova, najčešće se misli na projekte koji se prijavljuju na Poziv za dodjelu bespovratnih sredstava. Takav tip natječaja pretpostavlja da se novac korisniku daje bespovratno, odnosno da ga nije potrebno vraćati pod uvjetom da se namjenski utroši sukladno pravilima natječaja i uvjetima ugovora.

Dakle, da bi se stvorili uvjeti za prijavu nekog projekta, mora biti otvoren javni poziv za dostavu projektnih prijedloga. Iako se točan sadržaj poziva (natječajna dokumentacija) može razlikovati između individualnih natječaja, u pravilu sadrži:

- Upute za prijavitelje
- Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava (opći uvjeti + posebni uvjeti)
- Obrasce za natječajnu dokumentaciju
- Provedbenu dokumentaciju

U fazi pripreme projekta važno je pratiti službene stranice na kojima je objavljen poziv jer može doći do izmjene uvjeta ili natječajna dokumentacije.

Upute za prijavitelje predstavljaju najvažniji dokument javnog poziva u kojem su sadržane sve informacije o natječaju kao što su opis situacije u koju se natječaj uklapa, ciljevi javnog poziva i pregled zakonodavnog okvira, kriteriji prihvatljivosti prijavitelja, upute o načinu pripreme i slanja prijave i natječajne dokumentacije, iznos sredstava koji je predviđen za dodjelu korisnicima te intenzitet potpore, upute o prihvatljivim aktivnostima i troškovima, pregled rasporeda procesa evaluacije prijave i donošenja Odluke o odabiru itd.

U nastavku su navedene informacije iz Uputa za prijavitelje za otvoreni poziv UP.03.2.1.03 Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III. (2017.):

Posredničko tijelo je nacionalno ili javno tijelo kojemu je Upravljačko tijelo delegiralo određene funkcije u provedbi Operativnog programa. Posredničko tijelo razine 1 u ovom Pozivu za dostavu projektnih prijedloga je Ministarstvo znanosti i obrazovanja (MZO). Posredničko tijelo razine 2 u ovom Pozivu za dostavu projektnih prijedloga je Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO)

Opći cilj: Povećanje socijalne uključenosti i integracije učenika s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Specifični cilj: Pružiti potporu uključivanju učenika s teškoćama u razvoju u osnovnoškolske i srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove kako bi se osigurali uvjeti za poboljšanje njihovih obrazovnih postignuća, uspješniju socijalizaciju i emocionalno funkcioniranje.

Ciljne skupine Poziva: Učenici s teškoćama u razvoju uključeni u osnovnoškolske ili srednjoškolske programe u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Dokaz o pripadanju ciljnoj skupini: Izjava institucije o ciljnoj skupini (temeljem službene evidencije o učenicima koju vodi nadležna odgojno-obrazovna ustanova), izvješće iz e-matice potpisana od ovlaštene osobe i ovjerena službenim pečatom ustanove).

(Ukupna) Bespovratna sredstva: 320.000.000,00 kn.

Najviša vrijednost potpore, odnosno najviši iznos sredstava koji se može dodijeliti pojedinom Projektu iznosi: (...) do 10.000.000,00 kn za (...) Zagrebačku županiju.

Sufinanciranje projekata u sklopu ovog Poziva od strane prijavitelja i/ili partnera je obavezno, a stope sufinanciranja određene su sukladno Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti kako slijedi:

- 5% - gradovi/županije čiji je indeks razvijenosti ispod 75% prosjeka RH
- 8% - gradovi/županije čiji je indeks razvijenosti između 75 i 100% prosjeka RH
- 15% - gradovi/županije čiji je indeks razvijenosti između 100 i 125% prosjeka RH
- 20% - gradovi/županije čiji je indeks razvijenosti veći od 125% prosjeka RH (ZŽ)

U ovom pozivu na dostavu projektnih prijedloga PT1 osigurava Korisnicima isplatu predujma u iznosu do 10% ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava.

Prihvatljivi prijavitelji u okviru ovog Poziva su osnivači osnovnih i srednjih škola (javnih i privatnih škola s pravom javnosti) sukladno članku 90. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.

Partnerstvo na projektu je obavezno. Prijavitelj mora djelovati u partnerstvu sa redovitim/posebnim osnovnoškolskim/ srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama čiji učenici sudjeluju u projektu.

Troškovi će se u okviru ovog Poziva planirati primjenom standardne veličine jediničnog troška.

Prihvatljivi izdaci u ovom pozivu kategorizirani su u dvije osnovne skupine troškova koje Prijavitelj može planirati na razini jednog projektnog elementa "Pružanje podrške

obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju kroz rad pomoćnika u nastavi / stručnih komunikacijskih posrednika" kroz dvije stavke troška koje čine:

1. Izravni troškovi osoblja – odnose se na rad pomoćnika u nastavi i/ili stručnog komunikacijskog posrednika te u slučaju ostvarenog mjesečnog rezultata (rada pomoćnika u nastavi/SKP) isplaćuje Korisniku u visini prosječnog mjesečnog bruto 2 iznosa od 3.775,15 HRK
2. Ostali troškovi za provedbu prihvatljivih aktivnosti projekta – vezani neposredno uz rad pomoćnika u nastavi / stručnog komunikacijskog posrednika i planiraju se primjenom fiksne stope od 20% izravnih troškova

Prihvatljivi izdaci tijekom provedbe projekta jesu oni za koje postoji dokaz o realizaciji projektnih aktivnosti i to kroz:

- sklopljeni ugovor o radu između poslodavca i pomoćnika u nastavi / stručnog komunikacijskog posrednika;
- dokaz o mjesečnoj realizaciji aktivnosti – pružena podrška učeniku s teškoćama koji je potvrđen kao ciljna skupina. Korisnik isto dokazuje izjavom čelnika osnovnoškolske/ srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove čiji učenici sudjeluju u projektu kojom jamči da je učenik imao mjesečnu podršku pomoćnika u nastavi / stručnog komunikacijskog posrednika te propisno ispunjenim Dnevnikom rada;
- dokaz (potvrda ili certifikat) o završenom programu edukacije za poslove pomoćnika u nastavi u minimalnom trajanju od 20 sati kojom dokazuje osposobljenost za poslove pomoćnika u nastavi prije početka rada;
- povezanost s projektom;
- nastanak u razdoblju provedbe projekta, odnosno od početka provedbe aktivnosti povezanih s provedbom projekta (a nakon završetka roka za podnošenje projektnih prijedloga) do završetka razdoblja prihvatljivosti izdataka kako je definirano u Posebnim uvjetima ugovora;
- usklađenost s odredbama čl. 65. stavka 11. Uredbe (EU) br. 1303/2013 koje se odnose na zabranu dvostrukog financiranja iz drugoga financijskog instrumenta Europske unije;
- usklađenost s odredbama Uredbe (EU) br. 1304/2013 koje se odnose na pokazatelje provedbe

Prijava mora biti na hrvatskom jeziku i elektronički ispunjena na Prijavnom obrascu A koji je zajedno s Uputama za popunjavanje i Korisničkim priručnikom dostupan na sljedećoj

poveznici: <https://esif-wf.mrrfeu.hr>. Upute za popunjavanje i Korisnički priručnik koriste se isključivo za tehničke aspekte popunjavanja prijave, a sadržajni aspekti prijave propisani su Uputama za prijavitelje.

Prijava je potpuna ako sadrži sljedeće:

1. Prijavni obrazac A
2. Izjava prijavitelja o istinitosti podataka, izbjegavanju dvostrukog financiranja i ispunjavanju preduvjeta za sudjelovanje u postupku dodjele bespovratnih sredstava (obrazac 1)
3. Izjava partnera o istinitosti podataka, izbjegavanju dvostrukog financiranja i ispunjavanju preduvjeta za sudjelovanje u postupku dodjele bespovratnih sredstava i Izjava o partnerstvu (obrazac 2)
4. Potvrda porezne uprave da subjekt nema duga po osnovi javnih davanja o kojima Porezna uprava vodi službenu evidenciju.
5. Treći radni list Obrasca 3

Osim informacija iz Uputa za prijavitelje, u sklopu natječajne dokumentacije objavljeni su i kriteriji i metodologija bodovanja projektnih prijedloga. Radi se o tabličnom prikazu kriterija za vrednovanje/evaluaciju koji su raspoređeni u nekoliko kategorije – usklađenost projekta s relevantnim strateškim dokumentima/zakonskim okvirom, relevantnost projekta za ostvarivanje specifičnog cilja i pokazatelja na razini specifičnog cilja Operativnog programa, relevantnost korisnika/ciljnih skupina u odnosu na definirane korisnike/ciljne skupine specifičnog cilja Operativnog programa, koherentnost i izvedivost projekta te održivost projekta.

U fazi pisanja projekta važno je pratiti objavljene kriterije koji ne moraju nužno pratiti dijelove prijavnog obrasca, već se bodovi za pojedini kriterij ostvaruju u više dijelova prijave projektnog prijedloga.

Kao što je navedeno ranije, Upute za prijavitelje definiraju da se prijava popunjava putem online prijavnog obrasca, a u nastavku su navedeni neki od dijelova Prijavnog obrasca A popunjeni od strane Zagrebačke županije iz kojih je vidljiva usmjerenost upravo na pozitivno odgovaranje kriterijima za ocjenjivanje projektnih prijedloga.

U dijelu u kojem je bilo potrebno definirati svrhu i opravdanost projekta ZZ je navela sljedeće:

„Projektom Prsten potpore će se na području Zagrebačke županije osigurati pomoćnici u nastavi za 160 učenika s teškoćama u razvoju tijekom 4 školske godine. Projektom nastavljamo s razvojem inkluzivnog obrazovanja, uzimajući u obzir odgojno-obrazovne potrebe i mogućnosti svakog učenika s teškoćama u razvoju, a s ciljem uključivanja u društvo te razvoj punog potencijala i neovisnost u odrasloj dobi. Projektom Prsten potpore će se kroz pomoć učenicima s teškoćama poboljšati njihova obrazovna postignuća te omogućiti njihovo stabilnije emocionalno funkcioniranje i kvalitetnu uključenost u zajednicu, što omogućava ostvarenje općeg i specifičnog cilja Poziva.

Ishodište se nalazi u načelima Konvencije o pravima djeteta: nediskriminacija, interesi djece, prava djeteta na život u svim aspektima te pravo na obrazovanje. Načela preuzima i Strategija Europa 2020 na kojoj se temelji i OP Učinkoviti ljudski potencijali te su sukladno tome u RH kroz ESF alocirana sredstva za pomoć učenicima s teškoćama u razvoju. Nacionalna strategija za prava djece u RH 2014-2020 preuzela je 4 strateška cilja Strategije Vijeća Europe o pravima djeteta 2012–2015 i EU Agende za prava djece, a projekt će dati izravan doprinos ostvarenju 2 od 4 cilja strategije: unapređivanje sustava i osiguravanje usluga prilagođenih djeci (u sustavu obrazovanja) te osiguranje prava djece u ranjivim situacijama. Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2017-2020 kroz mjeru 4. u području Odgoja i obrazovanja (aktivnost 2.) navodi pomoćnike u nastavi kao dio potpore učenicima s teškoćama u razvoju. Ista strategija kroz mjeru 3. u području Informiranja ističe važnost podizanja javne svijesti o pravima osoba s invaliditetom, što je zadano i drugim ciljem ovog projekta. Projekt doprinosi realizaciji ciljeva Europske strategije za osobe s invaliditetom 2010-2020 i Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014–2020, usmjerene na poticanje inkluzivnog obrazovanja.

Na regionalnoj razini pomoćnici u nastavi značajna su stavka županijskog Programa javnih potreba u školstvu. Ranijih godina je kroz mjeru HZZ-a „Mladi za mlade – pomagači u nastavi“ angažirano 104 pomoćnika. U protekle 2 godine je kroz 2 projekta ESF angažirano 163 (70 + 93) pomoćnika za 183 (80 + 103) učenika s teškoćama. Ovim projektom povećava se broj učenika s teškoćama (114 u šk. god. 2017/2018) za koje će biti osigurani pomoćnici u nastavi (104 u šk. god. 2017/2018), za što će se osigurati vlastito učešće u projektu 46,94%. Dodatna ulaganja vlastitih sredstava u skladu su sa Županijskom razvojnom strategijom do 2020. koja pomoćnike u nastavi za učenike s teškoćama te pripremu i sufinanciranje

projekata koji promiču inkluziju navodi u mjeri 3.2.4. unutar prioriteta 3.2. Unapređenje socijalnih usluga. Pomoć u nastavi pridonosi i realizaciji Strategije razvoja ljudskih potencijala Zagrebačke županije 2014-2020 kroz mjeru 2.3. Povećanje zapošljivosti, s naglaskom na osobe u nepovoljnom položaju na tržištu rada.

Uspješna provedba i informiranje o projektnim aktivnostima opravdat će daljnje ulaganje županijskih sredstava, što će pospješiti ostvarenje mjera koje se realiziraju kroz Specifični cilj 10.3.1 OP Učinkoviti ljudski potencijali.

Analizom stanja utvrđeno je da udio učenika s teškoćama u razvoju u osnovnim i srednjim školama ZŽ iznosi 7,49% što u odnosu na prosjek RH (6,69%) ukazuje na opredijeljenost županije za školovanje učenika s teškoćama u mjestu u kojem žive, te na relativno veću potrebu za pomoćnicima u nastavi. Škole kojima je osnivač ZŽ iskazale su potrebu za angažiranjem pomoćnika u nastavi za ukupno 141 učenika s teškoćama. Stručno povjerenstvo ZŽ izvršilo je selekciju učenika sukladno težini poteškoća vodeći se načelima nediskriminacije i jednakog pristupa obrazovanju u svim sredinama, te je analizom potvrdilo potrebu za 120 učenika koji zadovoljavaju kriterije Poziva. Odlukom PT2 u 1. fazi odabira projektnih prijedloga, odobreno je uključivanje u projekt 114 učenika iz 25 OŠ i 7 SŠ. Odabir i zapošljavanje pomoćnika u nastavi obavit će škole, vodeći računa o potrebama učenika s teškoćama.“

U dijelu za opis provedbenih kapaciteta prijavitelja i partnera navedeno je sljedeće:

„Zagrebačka županija je od 2010. u 3 navrata u suradnji s HZZ-om u okviru mjere "Mladi za mlade - pomagači u nastavi" angažirala 104 pomoćnika u nastavi. Projektom Prsten potpore (ESF) u osnovnim i srednjim školama kojima je županija osnivač u šk.god. 2015/16 bilo je angažirano 70 pomoćnika u nastavi za 80 učenika s teškoćama u razvoju, a u šk.god. 2016/17 93 pomoćnika u nastavi za 103 učenika s teškoćama u razvoju.

Županija je u zadnjih 5 godina stekla značajno iskustvo u upravljanju projektima vođenjem kapitalnih projekata u školstvu vrijednih više od 150 mil kn: izgradnje OŠ Klinča Sela (26 mil kn), dvorana OŠ Pavao Belas (10,5 mil kn), OŠ Luka (6,4 mil kn), PŠ Rakitje (21 mil kn) i OŠ Ante Kovačića (15 mil kn), dogradnje SŠ Samobor (4,6 mil kn) i OŠ Bistra (23 mil kn). Dio kapitalnih projekata koji se odnose na energetske obnovu zgrada i obnovljive izvore energije sufinanciran je sredstvima Fonda za zaštitu okoliša, a trenutno se provode projekti energetske obnove zgrada OŠ Dubrava i PŠ Desinec sufinancirani sredstvima EFRR. Dio kapitalnih investicija usmjeren je na arhitektonske prilagodbe prostora škola za osobe s invaliditetom (rampe, liftovi).

Županija je u proteklih 5 godina kao prijavitelj i partner uspješno realizirala projekte u okviru programa: ESF - Europski socijalni fond (Prsten potpore I i II – 6,9 mil kn, In poduzetnik 0,26 mil kn), EFRR - Europski fond za regionalni razvoj (energetska obnova OŠ Josipa Zorića 3,3 mil kn), Leonardo da Vinci Mobility (0,22 mil kn), IEE (Streetlight EPC 10,7 mil kn), ELENA (Newlight 5,9 mil kn). Iskustvo u provođenju projekata u okviru programa ESF, Erasmus i eTwinning imaju i neke škole partneri – SŠ Dragutina Stražimira (MOPS 1,5 mil kn), EŠ Velika Gorica (Erasmus – 3 projekta – 0,6 mil kn) i SŠ Vrbovec (0,7 mil kn).

U proračunu ZŽ za 2017. godinu osigurana su sredstva za financiranje vlastitog udjela u projektu, a sredstva su osigurana i projekcijama za 2018. i 2019. godinu. Županija može jamčiti likvidnost projekta te pokriti eventualne razmake između nadoknada sredstava jer ima stabilan proračun (>300 mil kn) od kojeg se 35% realizira putem Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu koji upravlja projektom i ima 10 stalno zaposlenih. S ciljem učinkovite provedbe projekta, za administraciju projekta angažirat ćemo konzultanta s iskustvom provedbe ESF projekata.

PROJEKTNI TIM – UŽI (5): - voditeljica projekta (ukupna koordinacija pripreme i provedbe projekta) - djelatnica UO za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu s iskustvom u provođenju EU projekata, projekta u suradnji s organizacijama civilnog društva i projekta "Pomoćnici djeci s teškoćama u razvoju"; educirana za pripremu i provedbu projekata financiranih EU sredstvima, - djelatnica UO za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu - zamjenica voditeljice, pomoć u administraciji s primarnim ciljem ostvarenja transfera znanja za buduće projekte, - administrator projekta - zadužen za administrativni aspekt projekta, - djelatnica Ureda župana - komunikacija prijavitelja i partnera s medijima i širom javnosti, - djelatnica UO za financije - financijsko praćenje provedbe projekta

PROJEKTNI TIM – PROŠIRENI (2): - 2 stručne suradnice: prof.dr.sc. Zrinjka Stančić (Edukacijsko rehabilitacijski fakultet) i Tanja Bešenić-Bačić, prof. pedagogije (OŠ S.Basaričeka) provele su stručnu procjenu potrebe za pomoćnicima učenika s teškoćama, a uključit će se za potrebe savjetovanja oko stručnih tema tijekom provedbe.

PARTNERI: Zagrebačka županija osnivač je 30 osnovnih i 13 srednjih škola te 1 učeničkog doma od kojih u projektu u svojstvu partnera sudjeluju 32 škole - 25 osnovnih i 7 srednjih škola.

PODJELA ZADUŽENJA:

Zagrebačka županija priprema natječajnu dokumentaciju i u suradnji sa školama utvrđuje popis učenika s teškoćama u razvoju za koje se traže pomoćnici u nastavi, objavljuje javni

poziv za zapošljavanje pomoćnika u nastavi i sudjeluje u selekciji kandidata, organizira edukaciju pomoćnika, provodi postupke nabave, osigurava vidljivost projekta u svim fazama provođenja te koordinira projekt. Kontaktiranje i koordinaciju računovodstava i tajništva škola partnera za aktivnosti, pojašnjenja i izvještavanja, kao i suradnju s posredničkim tijelima razine 1 i 2 obavljat će administrator projekta.

Škole partneri imenuju koordinatora odgovornog za stručni dio provedbe projekta u školi, objavljuju natječaje za pomoćnike u nastavi, vrše selekciju kandidata i uvode pomoćnike u rad. Odgovorne su za izradu Plana rada pomoćnika, praćenje napretka učenika s teškoćama, evidenciju rada, obračun i isplatu naknade pomoćnicima, te popratno izvještavanje. Pozitivna iskustva s projektom Prsten potpore I i II i suradnja s HZZ-om, ekipiranost i educiranost koordinatora škola partnera te angažman administratora projekta jamac su kvalitetne provedbe projekta.“

Iako se održivost projekta spominje i u ranije navedenim elementima prijave projekta, Prijavni obrazac A za ESF projektne prijedloge traži od prijavitelja osvrt, odnosno kratki opis na koji će način održivost rezultata projekta biti zajamčena nakon završetka projekta, na što je Županija odgovorila ovim informacijama:

„Projektom Prsten potpore u prvoj godini provedbe osigurat će se pomoćnici u nastavi za 114 učenika s teškoćama u razvoju uključenih u osnovnoškolske i srednjoškolske programe u 25 osnovnih i 7 srednjih škola Zagrebačke županije. Predviđamo da će se tijekom 4 godine osigurati pomoć u nastavi za ukupno 160 učenika s teškoćama, a po potrebi će se uz sadašnje 32 škole partnera u projekt uključivati i nove škole. U projekt su uključeni učenici koji savladavaju nastavni plan i program škole koje pohađaju, ali imaju značajne teškoće koje ih sprječavaju u funkcioniranju bez pomoći pomoćnika u nastavi. S obzirom na dob učenika i razred koji pohađaju vidljivo je da će većini njih pomoćnici u nastavi biti potrebni do kraja njihovog školovanja, što je jedan od pokazatelja održivosti potrebe za daljnjom provedbom projekta. Udio učenika s teškoćama u razvoju u Zagrebačkoj županiji veći je u odnosu na prosjek RH. Na razini RH vidljiv je trend povećanja broja učenika koji trebaju pomoćnika u nastavi pa je za očekivati da će potreba za pomoćnicima u narednim godinama rasti i u Zagrebačkoj županiji. Pomoćnici u nastavi izabrani u postupku selekcije kandidata uključit će se u neposredan rad s učenicima s teškoćama u razvoju nakon završene edukacije koju planiramo realizirati do početka nastavne godine 2017/18. Stečena znanja pomoćnici će implementirati u svakodnevni rad s učenicima s teškoćama, a iskustvo rada na projektu i stručna osposobljenost za rad s učenicima s teškoćama u razvoju omogućit će im bolju

pozicioniranost na tržištu rada nakon projekta. Time se kreira i novi sektor usluga te otvara mogućnost samozapošljavanja educiranih pomoćnika kao i razvoj društvenog poduzetništva u zajednici. S aspekta zajednice kao korisnika ovih usluga, na području županije će se osigurati dovoljno osposobljenih osoba koje će moći iznijeti buduće projekte, neovisno o izvoru njihova financiranja. Radom pomoćnika u nastavi s učenicima s teškoćama u razvoju osigurat će se uvjeti za lakše praćenje nastave što će dovesti do poboljšanja obrazovnih rezultata učenika. Pomoćnici će također poticati uspješniju socijalizaciju i emocionalno funkcioniranje učenika u razredu i zajednici u kojoj žive, čime će se podići razina samopouzdanja učenika i pomoći razvoju njihovog punog potencijala. Tako osnaženi učenici moći će ravnopravno sudjelovati u društvu i ostvariti neovisnost u odrasloj dobi, što osigurava trajne i dugovječne pozitivne promjene koje nastaju provedbom projekta. Zagrebačka županija putem Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, sport i tehničku kulturu osigurava financijsku potporu takvom razvoju. Odjel je prepoznao pomoćnike u nastavi kao značajan faktor u razvoju ljudskih potencijala te dao smjernice za njihovo uključivanje u Županijsku razvojnu strategiju do 2020. koja je do 12.8.2017. u fazi javne rasprave. Očekujemo da će ovakva institucionalna usmjerenost dovesti do senzibilizacije javnosti za potrebe, prava i mogućnosti obrazovanja učenika s teškoćama i njihovo ravnopravno sudjelovanje u društvenom životu te potaknuti razvoj novih projekata smanjenja socijalne isključenosti svih skupina u nepovoljnom položaju (invalidi, nezaposleni, mladi). Uspješnom provedbom novog ESF projekta koji će kao jedan od ciljeva imati i podizanje svijesti javnosti o pravima i mogućnostima obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju, želi se dobiti javna potpora i osigurati proračunska sredstava za održivost projekta u narednim godinama. Projektom se planira nastavak promidžbenih aktivnosti s ciljem senzibilizacije javnosti i osnaživanja djece i mladih s teškoćama te njihovo ravnopravno sudjelovanje u zajednici. U 3 godine provedbe ESF projekta povećali smo opseg projekta i postotak vlastitog financijskog učešća s 10,15% na 46,94% kako bi svi učenici za koje se utvrdi opravdana potreba dobili adekvatnu pomoć pomoćnika u nastavi. Takvim opredjeljenjem i povećanjem broja učenika (114 učenika u šk.god. 2017/18) koji će dobiti pomoćnika u nastavi dokazujemo ozbiljnost još u ranijim projektima najavljenog očuvanja održivosti rezultata projekta. Osim vlastitim sredstvima, financijska održivost projekta osigurat će se daljnjim apliciranjem na natječaje iz ESI fondova, natječaje MZOS, programe HZZ-a te iniciranjem suradnje i participiranja jedinica lokalnih samouprava kako bi se osigurali pomoćnici u nastavi svim učenicima s teškoćama u razvoju. Kvalitetne partnere vidimo i u OCD, s kojima smo surađivali u svim dosadašnjim projektima. Projektom se želi

osnažiti i zaposlenike županije uključivanjem više djelatnika u projektni tim (potencijalno i novim zapošljavanjem) čime će se osigurati administrativna održivost projekta. U realizaciji projekta vodit će se računa da projekt ima dugoročni pozitivan utjecaj na okoliš i to praćenjem projektnih aktivnosti putem web stranice, administriranjem u elektroničkom obliku (gdje god je to moguće) te korištenjem recikliranih materijala pri izradi promotivnih materijala (letaka/plakata).“

Kao ciljevi projekta u prijavi se navode osiguravanje pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama u razvoju u osnovnim i srednjim školama Zagrebačke županije, koje se mjeri pokazateljem „broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika učenicima s teškoćama“ te podizanje svijesti javnosti o pravima i mogućnostima obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju na području, za što je kao pokazatelj definirana objava tekstualnih i A/V priloga o projektu otisnutih ili objavljenih na internetu i hrvatskim medijima.

Osim opisnih dijelova sastavni dio projektnog prijedloga čini i proračun po elementima projekta. Sukladno Uputama za prijavitelje, proračun je planiran koristeći se standardnom veličinom troška za stavku „Rad pomoćnika u nastavi“ te fiksnom stopom za stavku „Ostali troškovi“.

Kao što je prikazano u tablici 12., standardna veličina troška definirana je pozivom i iznosi 3.375,15 kuna, što pomnoženo s planiranim brojem mjeseci rada pomoćnika u nastavi, odnosno 4.160,00 iznosi 15.704.624,00 kuna – to je ujedno i ukupan iznos izravnih troškova osoblja koji se koristi kao bazna veličina za izračun ostalih troškova primjenom fiksne stope od 20%. Dakle, ostali troškovi iznose 20% od 15.704.624,00 kuna, odnosno 3.140.924,80 kuna.

Tablica 3. Analiza troškova - iz projektnog prijedloga za projekt Prsten potpore

Analiza troškova

Pružanje podrške obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju kroz rad pomoćnika u nastavi /stručnih komunikacijskih posrednika

Stavka troška / Obrazloženje	Broj jedinica	Jedinica	Iznos po jedinici, HRK	Ukupni iznos, HRK	Kategorija financiranja	Oznake
Rad pomoćnika						
Trošak uključuje rad 104 pomoćnika u nastavi * 10 mjeseci tokom *4 školske godine = 4.160 mjeseci * planirani prosječni trošak bruto 2 plaće s uključenim troškom prigodnih nagrada = 3.775,15 kn	4.160,00	mjesec	3.775,15	15.704.624,00	Ukupno, HRK	Izravni troškovi osoblja, Standardna veličina
Ostali troškovi						
Stavka troška uključuje: - trošak naknada za prijevoz, dnevnica i dr. troškova koji proizlaze iz rada pomoćnika - troškove promidžbe i vidljivosti projekta - troškove upravljanja i administracije projekta Ostali troškovi čine 20,00% iznosa stavke troška Rad pomoćnika.	1,00	paušal	3.140.924,80	3.140.924,80	Ukupno, HRK	Fiksna stopa
				Ukupno		
				18.845.548,80		

Izvor: Zagrebačka županija, Prijavni obrazac, A. dio (2017.)

Ukupna vrijednost projekta, odnosno prihvatljivih troškova u provedbi projekta Prsten potpore iznosi 18.845.548,80 kuna.

Iako je pozivom predviđena stopa sufinanciranja sredstvima iz Europskog socijalnog fonda u iznosu od 75%, s obzirom na veliku vrijednost projekta, 75% ukupnih troškova prelazi maksimalni iznos koji je dostupan za ugovaranje u sklopu Poziva, odnosno 10.000.000,00 kuna.

Sukladno tome, u projektnoj prijavi predviđeni iznos bespovratnih sredstava iz ESF-a je 10.000.000,00 kuna, što čini oko 53% vrijednosti projekta, dok preostali iznos od 8.845.548,80 kuna čine sredstva Zagrebačke županije kao prijavitelja. Škole – partneri nemaju financijsko učešće u provedbi projekta.

Tablica 4. Pregled troškova projekta - iz projektnog prijedloga za projekt Prsten potpore

UKUPNI TROŠKOVI PROJEKTA

	Iznos, HRK
Ukupna vrijednost projekta	18.845.548,80
1. Ukupni prihvatljivi troškovi	18.845.548,80
2. Neprihvatljivi troškovi	0,00
2.1. Javna sredstva	0,00
2.2. Privatna sredstva	0,00

IZVOR FINANCIRANJA PRIHVATLJIVIH TROŠKOVA PROJEKTA

	Ukupno, HRK, HRK	Iznos, HRK
Ukupni prihvatljivi troškovi	18.845.548,80	18.845.548,80
1. Bespovratna sredstva	10.000.000,00	10.000.000,00
<i>Intenzitet potpore, %</i>	53,0629280 %	53,0629280 %
2. Sredstva prijavitelja i/ili partnera	8.845.548,80	8.845.548,80
2.1. Javna sredstva		8.845.548,80
2.1.1. Zagrebačka županija		8.845.548,80
2.1.2. Osnovna škola Ante Kovačića		0,00
2.1.3. Osnovna škola Bedenica		0,00
2.1.4. Osnovna škola Braće Radića Kloštar Ivanić		0,00
2.1.5. Osnovna škola Dragutina Domjanića		0,00
2.1.6. Osnovna škola Dubrava		0,00
2.1.7. Osnovna škola Đure Deželića Ivanić-Grad		0,00
2.1.8. Osnovna škola Ivan Benković		0,00
2.1.9. Osnovna škola Ivana Perkovca		0,00
2.1.10. Osnovna škola Ivane Brlić-Mažuranić		0,00
2.1.11. Osnovna škola Jakovlje		0,00
2.1.12. Osnovna škola Josipa Badalića Graberje Ivaničko		0,00
2.1.13. Osnovna škola Josipa Zorića		0,00
2.1.14. Osnovna škola "Kardinal Alojzije Stepinac" Krašić		0,00
2.1.15. Osnovna škola "Klinča Sela" Klinča Sela		0,00
2.1.16. Osnovna škola Luka		0,00
2.1.17. Osnovna škola "Ljubo Babić"		0,00
2.1.18. Osnovna škola Milke Trnine, Križ		0,00
2.1.19. Osnovna škola Pavao Belas		0,00
2.1.20. Osnovna škola Posavski Bregi		0,00
2.1.21. Osnovna škola Rugvica		0,00
2.1.22. Osnovna škola Slavka Kolara		0,00
2.1.23. Osnovna škola "Stjepan Radić"		0,00
2.1.24. Osnovna škola Stjepana Basaričeka		0,00
2.1.25. Osnovna škola Sveta Nedelja		0,00
2.1.26. Osnovna škola "Vladimir Nazor" Pisarovina		0,00
2.1.27. Ekonomska škola Velika Gorica		0,00
2.1.28. Ekonomska, trgovačka i ugostiteljska škola		0,00
2.1.29. Gimnazija Antuna Gustava Matoša		0,00
2.1.30. Srednja škola Dragutina Stražimira		0,00
2.1.31. Srednja škola Ivan Švear Ivanić-Grad		0,00
2.1.32. Srednja škola Jastrebarsko		0,00
2.1.33. Srednja škola Vrbovec		0,00
2.2. Privatna sredstva		

Izvor: Zagrebačka županija, Prijavni obrazac, A. dio (2017.)

Nakon predaje projektnih prijedloga, postupak dodjele bespovratnih sredstava zatim se nastavlja provoditi u tri faze:

1. Administrativna provjera (zaprimanje, registracija i administrativna provjera, provjera prihvatljivosti prijavitelja i partnera, trajanja projekta)

2. Procjena kvalitete (provjera prihvatljivosti projekta, aktivnosti, ciljeva projekta i troškova)
3. Donošenje Oduke o financiranju (donosi se za projekte koji su uspješno prošli postupak dodjele bespovratnih sredstava)

U slučaju prijave projekta Prsten potpore, Zagrebačka županija primila je potvrdu o pozitivno ocijenjenom sadržaju projektnog prijedloga nakon administrativne provjere, nakon čega je slijedila obavijest o statusu nakon procjene kvalitete u kojem je Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih izvijestila Županiju kako je Odbor za odabir projekta, prema kriterijima i metodologiji Priloga 4. natječajne dokumentacije, projektnom prijedlogu dodijelio ukupno 100 bodova. Konačno, donesena je i Odluka o financiranju od strane PT1, odnosno Ministarstva znanosti i obrazovanja, u kojoj je navedeno 50 projekata i prijavitelja koji su odabrani za financiranje u sklopu javnog poziva.

Potpisivanju Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava prethodila je još samo dostava potpisane Izjave od osobe koja je po zakonu ovlaštena za zastupanje prijavitelja kako bi se utvrdilo da li je došlo do promjena ili okolnosti koje bi mogle dovesti do odgode uvrštavanja projektnog prijedloga u Odluku o financiranju.

4.2. Provedba i izvještavanje

Provedba projekta svodi se na poštivanje i primjenu svih odredbi potpisanog ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava od svih ugovornih strana. Upravo zbog toga je ugovor uključen u natječajnu dokumentaciju, kako bi potencijalni prijavitelj znao što ga očekuje ukoliko mu budu odobrena sredstva.

Ugovor za dodjelu bespovratnih sredstava iz ESI fondova sastoji se od općih i posebnih uvjeta ugovora te projektne dokumentacije.

Opći uvjeti ugovora nisu promjenjivi i sastoje se od općenitih odredbi koje su primjenjive na sve ugovore i financijskih odredbi. Odnose se na opće obveze, davanje informacija i izvještavanja, javnu nabavu, povjerljivost podataka, vidljivost projekta, vlasništvo nad rezultatima projekta i njihovu trajnost, izmjene i dopune te obustave i raskid ugovora, rješavanje sporova i financijska pitanja (prihvatljivost izdataka, plaćanja, računa, financijske provjere i povrat sredstava).

Posebni uvjeti ugovora su promjenjivi – sadrže podatke o ugovornim stranama, vrijednost ugovora i iznos sufinanciranja, podatke o predujmu i ostale važne aspekte koji se odnose na provedbu konkretnog projekta.

Projektna dokumentacija odnosi se na opis i proračun projekta, odnosno dokumente koji su odobreni u postupku dodjele sredstava. Projektna dokumentacija ugrađuje se u ugovor kako bi se osiguralo da će prijavitelj (korisnik sredstava) izvršiti sve ono što je naveo u prijavi (Vela, 2015.).

Osim odredbi koje su definirane u ugovoru, korisnik se mora pridržavati i svih odredbi iz nacionalnog zakonodavstva.

4.2.1. Vidljivost

U provedbi projekata koji su financirani instrumentima ESI fondova regulativa nalaže da je potrebno osigurati određene elemente javnosti, odnosno vidljivosti financiranja projektnih aktivnosti iz EU fondova. Dakle, korisnik se potpisivanjem ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava obvezuje poduzeti potrebne mjere za objavu činjenice da Europska unija sufinancira njegov projekt.

Upute za korisnike sredstava Informiranje, komunikacija i vidljivost projekata financiranih u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda (ESF) i

Kohezijskog fonda (KF) za razdoblje 2014.-2020. (2015.) definiraju da sve aktivnosti informiranja i komunikacije vezane uz projekt moraju sadržavati sljedeće elemente:

- Amblem (zastavicu) Unije i tekst „Europska unija“
- Napomenu o fondu koji podupire projekt (operaciju): „Projekt je sufinancirala Europska unija iz... (naziv fonda):
- Izjavu/slogan: „Zajedno do fondova EU“
- Logotip europski strukturni i investicijski fondovi
- Isključenje odgovornosti: „Sadržaj publikacije/emitiranog materijala isključiva je odgovornost (ime korisnika).“

Posredničko tijelo može trošak nabave ili izrade materijala na kojima nisu jasno označeni elementi vidljivosti definirati kao neprihvatljiv što bi dovelo do toga da korisniku ne bude isplaćen povrat utrošenih sredstava.

U sklopu provedbenih uputa, korisnicima sredstava iz javnog poziva Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III. dostavljeni su obavezni elementi vidljivosti prikazani na slici 13.

Slika 13. ESF lenta.

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova unije (2015.)

Zagrebačka županija u provedbi projekta Prsten potpore iste elemente vidljivosti koristi u svim aktivnostima koje proizlaze iz projekta, uključujući izlaganje banera s istaknutim elementima vidljivosti, postavljanje ploča na zgrade prijavitelja i svih partnera u provedbi projekta, kao i kod objave vijesti na web stranicama Zagrebačke županije i samog projekta – koje su prikazane na slici 14.

Slika 14. Elementi vidljivosti na internetskim stranicama Zagrebačke županije i projekta Prsten potpore

Zagrebačka županija

Naslovnica Press Kontakt Radno vrijeme Transparentnost Izbori

ŽUPANIJA USTROJSTVO OBRASCI DOKUMENTI NATJEČAJI JAVNA NABAVA VIJESTI NAJAVE

GDJE STE: Naslovnica - Vijesti

Objavljeno 08.08.2019.

Traži se 138 pomoćnika u nastavi

Prijave su otvorene do 16. kolovoza 2019. godine

Zagrebačka županija

4. ministarstvo obrazovanja i znanosti

www.esf.hr

Projekt je sufinanciran Europskim unijom iz Europskog socijalnog fonda.

Zagrebačka županija

Naslovna O projektu Partneri Aktivnosti Multimedija Kontakt Arhiva

Projekt Zagrebačke županije i partnera PRSTEN POTPORE odabran je za financiranje u okviru Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava UPO3.2.1.03 "Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III" koji se financira sredstvima Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" 2014-2020.

Projekt PRSTEN POTPORE omogućuje socijalnu uključenost učenika s teškoćama u razvoju u redoviti obrazovni sustav Zagrebačke županije. Projektom se kroz 4 školske godine osiguravaju pomoćnici u nastavi za 160 učenika s teškoćama u razvoju u 35 osnovnih i srednjih škola kojima je osnivač Zagrebačka županija. Neposrednim radom pomoćnika s učenicima s teškoćama u razvoju omogućuje se postizanje boljih obrazovnih postignuća i uspješnije socijalizacije učenika, a stjecanjem vještina i stručnih kompetencija pomoćnika, osigurat će se njihovo bolje pozicioniranje na tržištu rada.

Izvor: Zagrebačka županija (2020.)

4.2.2. Izmjene Ugovora

S obzirom na to da se projekti koji se financiraju sredstvima iz fondova Europske unije u pravilu pripremaju nekoliko mjeseci, ponekad čak i nekoliko godina unaprijed te na činjenicu da je i sama provedba projekata često kroz višegodišnje razdoblje, za očekivati je da će se određene odredbe koje su definirane u ugovoru između korisnika i posredničkih tijela mijenjati tijekom provedbe projekta.

Promjena se može odnositi na proračun projekta, ako dođe do situacije gdje su tržišne cijene određenih elemenata odstupile od planiranih, ili ako korisniku ostane višak sredstava na jednoj poziciji, a manjak na nekoj drugoj. Može doći i do izmjene slijedom pojave nove potrebe ili drugih okolnosti koje nisu prethodno predviđena a utječu na mogućnost uspješne provedbe ugovorenog projekta.

Izmjene ugovora kojima se uvode nove i/ili mijenjaju postojeće aktivnosti te s njima povezani prihvatljivi troškovi koje je moguće nadoknaditi, sukladno odredbama Ugovora (2017.), moguće su samo u slučaju kada su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

- izmjene su nastale zbog nepredvidljivih okolnosti koje su nastupile nakon predaje projektne prijave na temelju koje je sklopljen Ugovor,
- izmjene su nužne za ostvarenje ciljeva projekta i zadanih pokazatelja,
- povezani troškovi ne smiju prijeći ukupne prihvatljive troškove

Izmjene ugovora mogu biti veće ili manje. Veće izmjene, prema općim uvjetima Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz Europskog socijalnog fonda financijskom razdoblju 2014.-2020. (2017.) odnose se na znatna odstupanja od uvjeta ugovora, odnosno:

- uvjete vlasništva nad projektom; i/ili
- odobreni financijski iznos i/ili iznos postotka Korisnikovog sufinanciranja projekta s time da se iznos bespovratnih sredstava kako je naveden u relevantnoj odluci o financiranju ne može povećati; i/ili
- preraspodjelu između glavnih proračunskih elemenata projekta koja uključuje odstupanje veće od 20% izvorno unesenog (ili eventualno izmjenama Ugovora promijenjenog) iznosa glavnih proračunskih elemenata projekta za predmetne prihvatljive troškove; i/ili
- neostvarenja ciljanih vrijednosti pokazatelja (bilo pokazatelja OP-a, bilo pokazatelja zadanih pozivom, bilo pokazatelja koje Korisnik određuje za projekt) koji uključuju

varijacije od preko 15% od vrijednosti navedene u Dodatku I. Ugovora - Opis i proračun projekta; i/ili

- druge aspekte Ugovora sa značajnim utjecajem na promjene koje utječu na opseg projekta i njegove ciljeve (kao što su primjerice: promjene projektnih aktivnosti, fizičke osobine i/ili funkcionalne namjene projekta, razdoblja provedbe, rezultata projekta).

U slučaju izmjene većeg značaja potrebno je izraditi i potpisati dodatak ugovoru. U pravilu korisnik predlaže izmjenu kroz propisanu formu zahtjeva za izmjenom ugovora koji dostavlja posredničkom tijelu. Dodatak ugovoru izrađuje nadležno tijelo te ga upućuje korisniku na potpis.

Izmjene manjeg značaja Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz Europskog socijalnog fonda financijskom razdoblju 2014.-2020. (2017.) definira kao izmjene koje ne utječu na svrhu i opseg projekta i njegove ciljeve i koje ne spadaju u kategoriju nabrojanih većih izmjena. Manju promjenu korisnik može uvesti na vlastitu odgovornost obavještavajući PT2 o tome pisanim putem uz dostavu Zahtjeva za nadoknadom sredstava u kojima se potražuje nadoknada troška vezana uz relevantnu izmjenu. PT2 zadržava pravo istražiti je li riječ o većim izmjenama te dovode li iste u pitanje daljnju provedbu ugovora na temelju novonastalih okolnosti. Nadalje, ima pravo zahtijevati od korisnika dostavljanje dodatnih informacija, dokumentacije ili drugog obrazloženja te ne prihvatiti predloženu izmjenu u skladu s utvrđenim činjeničnim stanjem. U slučaju da PT2 utvrdi da se radi o nedopuštenoj izmjeni, troškovi aktivnosti koje se odnose na predmetnu izmjenu bit će neprihvatljivi.

U provedbi projekta Prsten potpore izmjene manjeg značaja odnosile su se na izmjenu popisa sudionika ciljne skupine (učenika), dok je izmjena većeg značaja bila potrebna kod uključivanja novih partnera u projekt. Tijekom provedbe projekta identificirani su dodatni učenici koji trebaju potporu pomoćnika u nastavi u školama koje u fazi prijave projekta nisu imale identificiranu potrebu za pomoćnicima. Kako bi učenici ostvarili pravo na potporu neophodno je bilo škole koje pohađaju uključiti kao partnere u projekt.

4.2.3. Izvještavanje i plaćanje

Na početku provedbe projekta, sukladno odredbama Ugovora (2017.), Korisnik ima pravo zatražiti plaćanje predujma do maksimalnog iznosa od 10% ukupne vrijednosti dodijeljenih

bespovratnih sredstava. Zagrebačkoj županiji isplaćen je predujam u iznosu od 1.000.000,00 kuna, koji je osigurao likvidnost u plaćanjima troškova provedbe projekta.

Uz to, nakon potpisivanja Ugovora, korisnik PT2 dostavlja početni plan potraživanja bespovratnih sredstava po svakom zahtjevu za nadoknadu sredstava kako bi se mogla planirati likvidnost prema svim korisnicima u okviru određenog poziva.

Tijekom provedbe projekta korisnik sredstava dužan je prema posredničkom tijelu 2. razine dostavljati informacije o provedbi projekta koje uključuju izvještavanje o postignutim rezultatima kroz ugovorom definirane pokazatelje te izvještaj o realiziranim troškovima za koje traži povrat sredstava.

Izvještaji se uobičajeno odnose na kvartalno razdoblje, a rok za podnošenje je petnaest dana nakon isteka tri mjeseca provedbe. Važno je naglasiti da se izvještaji odnose na čitav projekt, a ne samo na izvještajno razdoblje, odnosno da se kroz pokazatelje kumulativno prikazuju ostvareni rezultati od početka provedbe ugovorenog projekta.

Izvještaj o napretku sastavni je dio zahtjeva za nadoknadom sredstava. Zahtjev za nadoknadom sredstava (ZNS) osnovni je dokument na temelju kojeg korisnik od PT-2 potražuje povrat plaćanja iz bespovratnih sredstava te obavještava PT2 o ostvarenim pokazateljima i drugim elementima provedbe projekta.

Plaćanje prihvatljivih troškova iz bespovratnih sredstava obavlja se prema načelu dviju metoda: metoda nadoknade i metoda plaćanja. Metoda nadoknade troškove smatra prihvatljivima nakon što su oni plaćeni od strane korisnika. Metodom plaćanja korisniku sredstava naknada za trošak može biti isplaćena prije nego korisnik isplati nastali trošak dobavljačima/zaposlenicima. (Vela, 2015.)

PT2 u provedbi ESF projekata sve troškove plaća, dnevnica i ostalih troškova osoblja korisniku sredstava priznaje isključivo metodom nadoknade. S obzirom na to da se prihvatljivi troškovi projekta Prsten potpore odnose na trošak plaća pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, Zagrebačka županija potraživala je povrat sredstava koristeći se samo metodom nadoknade.

Zahtjev za nadoknadom sredstava podnosi se u pisanom (papirnatom) obliku, potpisanom od strane čelnika institucije – za Zagrebačku županiju od strane župana. Uz ZNS korisnik dostavlja i popratnu dokumentaciju kojom dokazuje nastanak prihvatljivih troškova.

Kao što je navedeno u poglavlju koje opisuje izradu proračuna u projektnoj prijavi, radi pojednostavljenja i lakšeg korištenja sredstava iz ESF-a, uvedeno je pojednostavljenje prikazivanja i priznavanja troškova korištenjem standardne metode jediničnog troška za

izravne troškove osoblja (plaće pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika) i neizravnim troškovima koji se priznaju kao određeni postotak od izravnih troškova, bez potrebe za dokazivanjem računima i drugim računovodstvenim ispravama.

Dakle, u ZNS-u se u dijelu 6. „Popis potraživanih prihvatljivih plaćenih troškova po stavkama“, odnosno 6.2. „Na temelju standardnih iznosa jediničnih troškova“, kao što je prikazano u Tablici 5., navodi broj mjeseci rada osoba zaposlenih u sklopu projekta. Svaki jedinični trošak, sukladno posebnim uvjetima Ugovora (2017.) potraživana vrijednost prihvatljiva je za isplatu iz proračuna projekta u slučaju mjesečne realizacije aktivnosti rada što se dokazuje prilažanjem sljedeće dokumentacije:

- Ugovor o radu koji je sklopljen sa pomoćnikom u nastavi /stručnim komunikacijskim posrednikom koji se dostavlja uz prvi ZNS i uz svaki sljedeći ZNS u slučaju nastanka promjene
- Dnevnik rada, ispunjen od strane svakog pomoćnika u nastavi/stručnog komunikacijskog posrednika za svaki mjesec u kojem radi, a na obrascu koji Korisniku u te svrhe dostavlja PT2.
- Izjavu čelnika osnovnoškolske/ srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove čiji učenici sudjeluju u projektu kojom se jamči da je učenik/ca imao mjesečnu podršku pomoćnika u nastavi / stručnog komunikacijskog posrednika u mjesecima u kojima se potražuje izdatak nakade za rad, a prema predlošku koji Korisniku u te svrhe dostavlja PT2.
- Ostali dokumenti na zahtjev PT2 a kojima se dokazuje nastanak izdatka za rad pomoćnika u nastavi/stručnog komunikacijskog posrednika

Zbog velike količine dokumentacije koja se (skenirana, u digitalnom obliku) prilaže svakom ZNS-u, kako bi se olakšala i ubrzala procedura pregledavanja i odobrenja ZNS-a od strane PT2, korisnik je obavezan priložiti i Excel dokument „Tablica potraživanih troškova s pokazateljima“ na predlošku iz provedbenog paketa u kojoj je pregledan prikaz svih PUN i SKP za koje se traži isplata bespovratnih sredstava, opis svih promjena nastalih u izvještajnom razdoblju te odgovarajući prilozi za svaku stavku.

Tablica 5. Primjer potraživanih troškova kroz ZNS

Broj	Element projekta, financijska kategorija i oznaka troška	Jedinični trošak i definicija	Broj jedinica	Iznos jediničnog troška (Kn)	Iznos potraživanog prihvatljivog izdatka (Kn)	Obrazloženje, komentari i dokumentacijski dokaz
1.	Pružanje podrške obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju kroz rad pomoćnika u nastavi /stručnih komunikacijskih posrednika Financijska kategorija: Na temelju jediničnog troška Oznaka troška: Izravni troškovi osoblja	Mjesec Trošak rada PUN/SKP s učenicom s teškoćama u razvoju	403	3.775,15	1.521.385,45	Dokumentacijski dokaz dostavljenih jediničnih troškova 1. Dnevnici rada PUN i SKP za ožujak, travanj i svibanj 2020. godine 2. Izjave čelnika o podršci obrazovanju učenicima s teškoćama u razvoju 3. Tablica potraživanih troškova s pokazateljima 4. Potvrde o osposobljavanju
TOTAL:					1.521.385,45	

Izvor: Zagrebačka županija, Zahtjev za nadoknadom sredstava br. 11 (2020.)

Na kraju svakog ZNS-a nalazi se i ažurirana tablica koja prikazuje predviđeni raspored potraživanih sredstava kroz buduće zahtjeve za nadoknadom. Tablica 6. prikazuje predviđeni raspored u sklopu ZNS-a br. 11 Zagrebačke županije – zbog rasta broja učenika s teškoćama koji sudjeluju u projektu, odnosno rasta broja zaposlenih PUN i SKP u školama partnerima, utrošak sredstava u prve tri školske godine bio je veći od projiciranog prilikom izrade projektne prijave. S obzirom na dinamiku i ubrzano trošenje sredstava, Županija predviđa da će ugovoreni iznos od 18.845.548,80, odnosno 10.000.000,00 bespovratnih sredstava realizirati sa Zahtjevom za nadoknadom sredstava broj 14., odnosno do veljače 2021. godine.

Tablica 6. Predviđeni raspored za buduće zahtjeve za nadoknadom

(1) Br.	(2) Mjesec planirane dostave (mm-gggg)	(3) Vrsta zahtjeva za nadoknadom	(4) Potraživani iznos prihvatljivih troškova (kn)	(5) Komentari
12.	09-2020	Među-zahtjev	471.138,72	Troškovi plaća, ostali troškovi do 20% troška plaća
13.	12-2020	Među-zahtjev	1.413.416,16	Troškovi plaća, ostali troškovi do 20% troška plaća
14.	03-2021	Među-zahtjev	1.214.088,24	Troškovi plaća, ostali troškovi do 20% troška plaća
15.	06-2021	Među-zahtjev	0,00	Troškovi plaća, ostali troškovi do 20% troška plaća
16.	08-2021	Završni zahtjev	0,00	Troškovi plaća, ostali troškovi do 20% troška plaća
UKUPNO:			3.098.643,12	

Izvor: Zagrebačka županija, Zahtjev za nadoknadom sredstava br. 11 (2020.)

Posredničko tijelo razine 2, u ovom slučaju Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, može tijekom pregleda Zahtjeva za nadoknadom sredstava od korisnika zatražiti obrazloženje pojedinih stavaka ili dopunu dokumentacije, za što korisnik ima određeni rok. Nakon dostave tražene dokumentacije ASOO-u nastavlja se s verifikacijom ZNS-a, odnosno nakon pregleda se korisniku dostavlja Odobrenje zahtjeva za nadoknadom koje sadrži popis prihvatljivih troškova, neprihvatljivih i izuzetih troškova, iznos bespovratnih sredstava koji se umanjuje za iznos poravnjanja kako bi se definirao iznos koji će biti isplaćen korisniku.

Uz odobrenje ZNS-a ASOO korisnicima dostavlja i pomoćnu tablicu u kojoj je prikazan pregled odobrenih i isplaćenih bespovratnih sredstava zaključno sa ZNS-om koji odobravaju te pregled proračuna koji korisniku preostaje na raspolaganju do kraja provedbe projekta.

4.3. Analiza učinaka projekta u kontekstu ciljeva održivog razvoja

S obzirom na to da je projekt Prsten potpore još uvijek u fazi provedbe i nije podneseno ni završno izvješće prema posredničkom tijelu, ne mogu se prezentirati mjerljivi učinci provedbe projekta.

Međutim, vidljivi rezultati u prve tri godine provedbe projekta uključuju podršku učenicima s teškoćama u osnovnim i srednjim školama koji su uz potporu pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika uspješno uključeni u inkluzivni način obrazovanja u školama u lokalnoj sredini – što pozitivno djeluje i na obitelji učenika koji imaju priliku svoju djecu školovati u mjestu u kojem žive, odnosno nemaju obavezu učenike voditi u specijalizirane ustanove koje su u pravilu u većem gradu koji nije svima jednostavno dostupan.

Nadalje, za učenike su u školama organizirane radionice te predstave koje pokazuju mogućnosti inkluzije osoba s teškoćama u društvo i tako učenike upoznavaju s različitostima osobnosti i ljudske prirode osoba s teškoćama i njihovog prihvaćanja u društvo kao ravnopravnih koje su (na temelju anketa provedenih na razini škola) rezultirale većim stupnjem senzibiliziranosti i prihvaćanja različitosti kod svojih vršnjaka. S istim ciljem organizirane su konferencije za javnost.

Osim učenika s teškoćama, projekt je rezultirao i zapošljavanjem oko 250 osoba na radnim mjestima pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, od čega velik dio čine teško zapošljive te dugotrajno nezaposlene osobe.

Također, provedba projekta dovela je do lakšeg uviđanja određenih slabih točaka u sustavu. Iako postoji sustav potpore učenicima s teškoćama kroz osiguravanje potpore pomoćnika u nastavi/stručnog komunikacijskog posrednika i rada stručnih suradnika u školi (pedagog, socijalni pedagog, logoped i dr.), ostaje značajan prostor za unapređenje potpore kako bi se učenici s teškoćama razvijali u skladu sa svojim mogućnostima i dostigli puni kapacitet te nakon završetka školovanja postali punopravni članovi društva. Sustav je moguće unaprijediti kroz ojačavanje stručnih kapaciteta djelatnika u školstvu u području inkluzivnog obrazovanja, nabavom specijalizirane opreme, nastavnih sredstava i pomagala, te razvojem novih aktivnosti i programa za učenike s teškoćama. Nepostojanje strateških dokumenata o

inkluzivnom obrazovanju koji bi bili podloga za planiranje ulaganja u infrastrukturu i stručne kapacitete djelatnika u školstvu, nametnuli su potrebu osmišljavanja programa kojim će se premostiti trenutne prepreke u inkluzivnom obrazovanju na području Zagrebačke županije.

Budući je Zagrebačka županija prepoznala odgoj i obrazovanje kao strateški važno područje za razvoj kvalitetnog društva i vrijedno dugoročnog ulaganja, kako u infrastrukturu tako i u ljudske potencijale, radi se na provedbi programa koji će se sastojati od nekoliko faza – uključujući analizu postojećeg stanja i izrade određenih standarda kvalitete, razvoj programa aktivnosti i jačanje stručnih i infrastrukturnih kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova za provedbu razvijenih programa aktivnosti za djecu s teškoćama te nadzora i evaluacije rada.

5. ZAKLJUČAK

Održivi razvoj s vremenom je postao aktualna tema o kojoj ovisi budućnost gospodarstva i društva, pogotovo u razvijenim gospodarstvima poput onih u zemljama Europske unije. I dok u privatnom sektoru taj koncept još uvijek nije opće prihvaćen kao neophodan, tijela na čelu javnog sektora moraju osigurati održiv razvoj u svim aspektima. Unatoč činjenici da se problematika vezana uz održivi razvoj i njegovu budućnost za sve stanovnike našeg planeta spominje još od 18. stoljeća, do danas je relativno mali broj obvezujućih dokumenata koji bi osigurali očuvanje okoliša, odgovorna ograničenja rasta i pravednu raspodjelu bogatstva te pružili rješenje za probleme siromaštva, nezaposlenosti i nemogućnost zadovoljenja potreba.

U situaciji u kojoj su djelovanja većine usmjerena prema vlastitom blagostanju u kratkoročnom vremenskom horizontu, a održivi razvoj prvenstveno je globalni i dugoročni koncept, važno je da tijela javne vlasti kroz ograničenja ili poticaje društvo usmjeravaju na ispravan put. Upravo iz tog razloga Europska unija u svojim glavnim strateškim dokumentima veliku važnost pridodaje održivom razvoju kroz pametan, održiv i uključiv rast. Kako bi se realizirala Strategija Europa 2020, EU raspoređuje značajna sredstva kroz Europske strukturne i investicijske fondove koji služe kao instrument financiranja.

Na poticaj Europske unije kroz raspoloživa sredstva u sklopu Europskog socijalnog fonda, Zagrebačka županija provodi i sufinancira projekt Prsten potpore usmjeren olakšavanju pristupa obrazovanju marginaliziranoj skupini – učenicima s teškoćama u razvoju. Projekt u kratkom roku rješava postojeće potrebe kroz pružanje pomoći djeci s teškoćama i njihovim obiteljima te kroz zapošljavanje i podizanje kompetencija osoba koje su u potrazi za zaposlenjem. Dugoročni efekt je možda još važniji; poticanje ekonomske održivosti time što obje skupine projekta (učenike i pomoćnike) odmiče od potencijalnog budućeg siromaštva i socijalne isključenosti, dok je socijalna održivost naglašena kroz povećanje senzibiliziranosti učenika prema njihovim vršnjacima s teškoćama i promoviranjem ciljeva projekta i javnog poziva široj javnosti čime se stvara atmosfera u kojoj su odgovornost prema slabijima u zajednici i pravo na jednake mogućnosti poželjne vrijednosti za razvoj kvalitetnog i održivog društva.

Literatura

- AVELANT d.o.o. , & IRPEU. (16.. lipanj 2020.). *eu-projekti.info*. Dohvaćeno iz <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo/>
- Bilas, V., Franc, S., & Ostojić, R. (2017.). *Višedimenzionalnost održivog razvoja*. Zagreb: Notitia.
- Blewitt, J. (2017.). *Razumijevanje održivog razvoja*. Zagreb: Jesenski i Turk.
- Common, M., & Stagl, S. (2005.). *Ecological Economics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Devčić, A., & Šostar, M. (2015.). *Regionalni razvoj i fondovi Europske unije : prilike i izazovi*. Požega : Veleučilište u Požegi.
- EU. (2014.). *Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“* .
- EU. (16.. lipanj 2020.). *EUR-Lex*. Dohvaćeno iz <https://eur-lex.europa.eu/content/welcome/about.html>
- EU. (16.. lipanj 2020.). *EUR-Lex*. Dohvaćeno iz https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1594117865568&uri=LEGISSUM:2602_3
- EU. (04.. lipanj 2020.). *Službeno web mjesto Europske Unije*. Dohvaćeno iz <https://europa.eu/>
- Europska komisija. (2010.). *Europe 2020 – europska strategija za pametan, održiv i uključiv razvoj*.
- Europski strukturni i investicijski fondovi*. (15.. lipanj 2020.). Dohvaćeno iz strukturnifondovi.hr
- Fučkan, Đ., & Sabol, A. (2013.). *Planiranje poslovnih dometa*. Zagreb: Hum naklada.
- Geoghegan, T. (2013.). *Post-2015: framing a new approach to sustainable development*. London: Independent Research Forum.
- Grober, U. (2012.). *Sustainability : a cultural history*. Totnes: Green Books.
- Kordej-De Villa, Ž., Stubbs, P., & Sump, M. (2009.). *Participativno upravljanje za održivi razvoj*. Zagreb: Ekonomski institut.
- Lomborg, B. (2001.). *The Skeptical Environmentalist: Measuring the Real State of the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Malthus, T. (1798.). *An Essay on the Principle of Population*. London: J. Johnson.
- Meadows , D., Meadows, D., Randers, J., & Behrens, W. (1972.). *The Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind*. New York: Universe Books.

Meadows, D., Randers, J., & Meadows, D. (2005.). *Limits to Growth: The 30-Year Update*. London: Bath Press.

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava. (17.. lipanj 2020.). *ESF*. Dohvaćeno iz <http://www.esf.hr/>

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova unije. (lipanj 2015.). Upute za korisnike sredstava - Informiranje, komunikacija i vidljivost projekata finansiranih u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda (ESF) i Kohezijskog fonda (KF) za razdoblje 2014.-2020. Zagreb.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH. (20.. Srpanj 2020.). *Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH*. Dohvaćeno iz <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/>

Reddy, T., & Thomson, R. (2015.). *Environmental, Social and Economic Sustainability: Implications for Actuarial Science*. Sydney: Actuaries Institute.

Sabor RH. (2014.). Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014-2020. Republika Hrvatska: Narodne novine.

Tufekčić, M., & Tufekčić, Ž. (2013.). *EU politike i fondovi : 2014 - 2020*. Zagreb : Plavi partner.

UN. (2011.). *The Global Social Crisis - Report on the World Social Situation 2011*. New York: United Nations.

Vela, A. (2015.). *Menadžment ESI fondova : 2014. - 2020. : priručnik s višemedijskim materijalima o pripremi i provedbi projekata koji se financiraju sredstvima iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskoj perspektivi 2014. – 2020*. Zagreb: Školska knjiga.

Zagrebačka županija. (2017.). Prijavni obrazac, A. dio .

Zagrebačka županija. (25.. srpanj 2020.). *Prsten potpore*.

Zagrebačka županija. (2020.). *Zahtjev za nadoknadom sredstava br. 11*.

Popis slika

Slika 1. Ravnoteža za održivi razvoj	7
Slika 2. Koncept održivog razvoja	7
Slika 3. Multidimenzionalnost, multicitlanost i multikriterijonalnost održivog razvoja	9
Slika 4. Održivost kao ravnoteža blagostanja sadašnje i buduće generacije	10
Slika 5. Integracija produktivnosti, profitabilnosti i kvalitete života	12
Slika 6. Enviromentalno korištenje prostora	15
Slika 7. Konceptijski prikaz razvoja i primjene tehnologija poslovnog upravljanja u ovisnosti o razvoju i svojstvima okruženja	17
Slika 8. Zajednički strateški okvir (CSF)	22
Slika 9. Struktura kohezijske politike	23
Slika 10. Alokacija sredstava po ESI fondovima u razdoblju 2014. – 2020. godine	24
Slika 11. Prioriteti OPULJP i alokacija	30
Slika 12. Logo projekta Prsten potpore	35
Slika 13. ESF lenta.	50
Slika 14. Elementi vidljivosti na internetskim stranicama Zagrebačke županije i projekta Prsten potpore	51

Popis tablica

Tablica 1. Alokacija sredstava po ESI fondovima u razdoblju 2014. – 2020. godine	25
Tablica 2. Pregled strategije ulaganja operativnog programa	31
Tablica 3. Analiza troškova - iz projektnog prijedloga za projekt Prsten potpore	45
Tablica 4. Pregled troškova projekta - iz projektnog prijedloga za projekt Prsten potpore	47
Tablica 5. Primjer potraživanih troškova kroz ZNS	56
Tablica 6. Predviđeni raspored za buduće zahtjeve za nadoknadom	57

Životopis

PETAR VRBANČIĆ

DATUM ROĐENJA:
02/06/1995

KONTAKT:
(+358) 98 757 568
vrbanic26@gmail.com

ADRESA:
Vrbovec Samoborski 75,
10430 Samobor
(Hrvatska)

OBRAZOVANJE

Ekonomski Fakultet Zagreb, Diplomski studij,
smjer: Analiza i poslovno planiranje, Zagreb (10/2019 - danas)

Ekonomski Fakultet Zagreb, Preddiplomski studij,
smjer: Poslovna ekonomija, Zagreb (10/2013 – 02/2018)

Universidade do Minho, Undergraduate study – School of Economics and Management, Braga, Portugal (09/2016 – 02/2017)

Ekonomska, trgovačka i ugostiteljska škola, Samobor (09/2009 – 06/2013)

RADNO ISKUSTVO

Upravni odjel za odgoj i obrazovanje Zagrebačke županije, Zagreb (06/2018 – danas) – viši referent za demografiju i cjeloživotno obrazovanje

- + Provođenje projekta sufinanciranog iz ESF – koordinacija rada u partnerskim institucijama, priprema i izrada ZNS-a, komunikacija s posredničkim tijelima
- + Priprema i prijava projekata na EU i druge natječaje
- + Praćenje i analiza podataka iz područja prosvjete Zagrebačke županije, priprema izvještaja

Ženski rukometni klub „Samobor“, Samobor (03/2017 – danas) – glavni tajnik

- + Komunikacija s članovima kluba i sportskim savezima
- + Prikupljanje i popunjavanje materijala za natječaje
- + Izrada analitičkih i statističkih izvješća
- + Organizacija višednevnih međunarodnih turnira
- + Organizacija odigravanja domaćinstava i putovanja na gostovanja u nacionalnim i međuzupanijskim ligama

Upravni odjel za gospodarstvo grada Samobora, Samobor (08/2015 – 09/2017) – asistent

- + Ažuriranje podataka o otvorenim natječajima EU fondova
- + Prikupljanje podataka za prijavu na EU i druge natječaje te za ispunjavanje ZNS-a za ugovorene projekte

Studentska udruga eSTUDENT, Zagreb (10/2015 – 09/2016) - član

- + Organiziranje konferencija za studente
- + Stalan kontakt s poduzećima
- + Član projektnog tima za organizaciju dodjele nagrada Zlatni indeks

PHOENIX Farmacija d.o.o., Zagreb (02/2016 – 06/2016) - asistent

- + Računovodstveni i administrativni poslovi

Studentski poslovi (2013 – 2019)

PETAR VRBANČIĆ

DATUM ROĐENJA:
02/06/1995

KONTAKT:
(+358) 98 757 568
vrbancic26@gmail.com

ADRESA:
Vrbovec Samoborski 75,
10430 Samobor
(Hrvatska)

VJEŠTINE

ZNANJE JEZIKA:

Engleski jezik: čitanje: izvrsno (C1)
 slušanje: izvrsno (C1)
 pisanje: izvrsno (C1)
 govor: izvrsno (C1)

KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE:

- + Izražene usmene i pismene komunikacijske i prezentacijske vještine stečene kroz iskustvo rada na prijavi i provedbi projekata sufinanciranih ESI fondovima, iskustvo provedbe projekata i proučavanja slučajeva na fakultetu te kroz poslove koji uključuju rad s ljudima različitih struka
- + Sposobnost rada u timu i spremnost na suradnju kao rezultat članstva u studentskoj udruzi, vođenja tima za organizaciju međunarodnih sportskih natjecanja, sudjelovanja u projektnim timovima Zagrebačke županije
- + Komunikacija u multikulturalnom okruženju na stranom jeziku zahvaljujući semestru provedenom na fakultetu u Portugalu

POSLOVNE VJEŠTINE

- + Razvijen analitički način razmišljanja i brzo usvajanje novih znanja stečeno kroz iskustvo unapređenja procesa u Zagrebačkoj županiji
- + Osnovna znanja o računovodstvenim vještinama korištenjem kontnog plana stečena obrazovanjem i radnim iskustvom
- + Inovativnost i samo-motivacija

DIGITALNA KOMPETENCIJA

- + Vješto baratanje alatima Microsoft Office (MS Word, MS Powerpoint, MS Excel)
- + Dobro baratanje alatima za obradu fotografije
- + Dobro vladanje alatima za izradu i održavanje web stranica stečeno kroz iskustvo održavanja web stranica udruge eSTUDENT i vođenje web stranica ŽRK-a „Samobor“

VOZAČKA DOZVOLA: B kategorija